

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ

13650

ХАЈДУК ВЕЉКО.

ИЗ СРПСТВА

ЈОКСИМА НОВИЋА

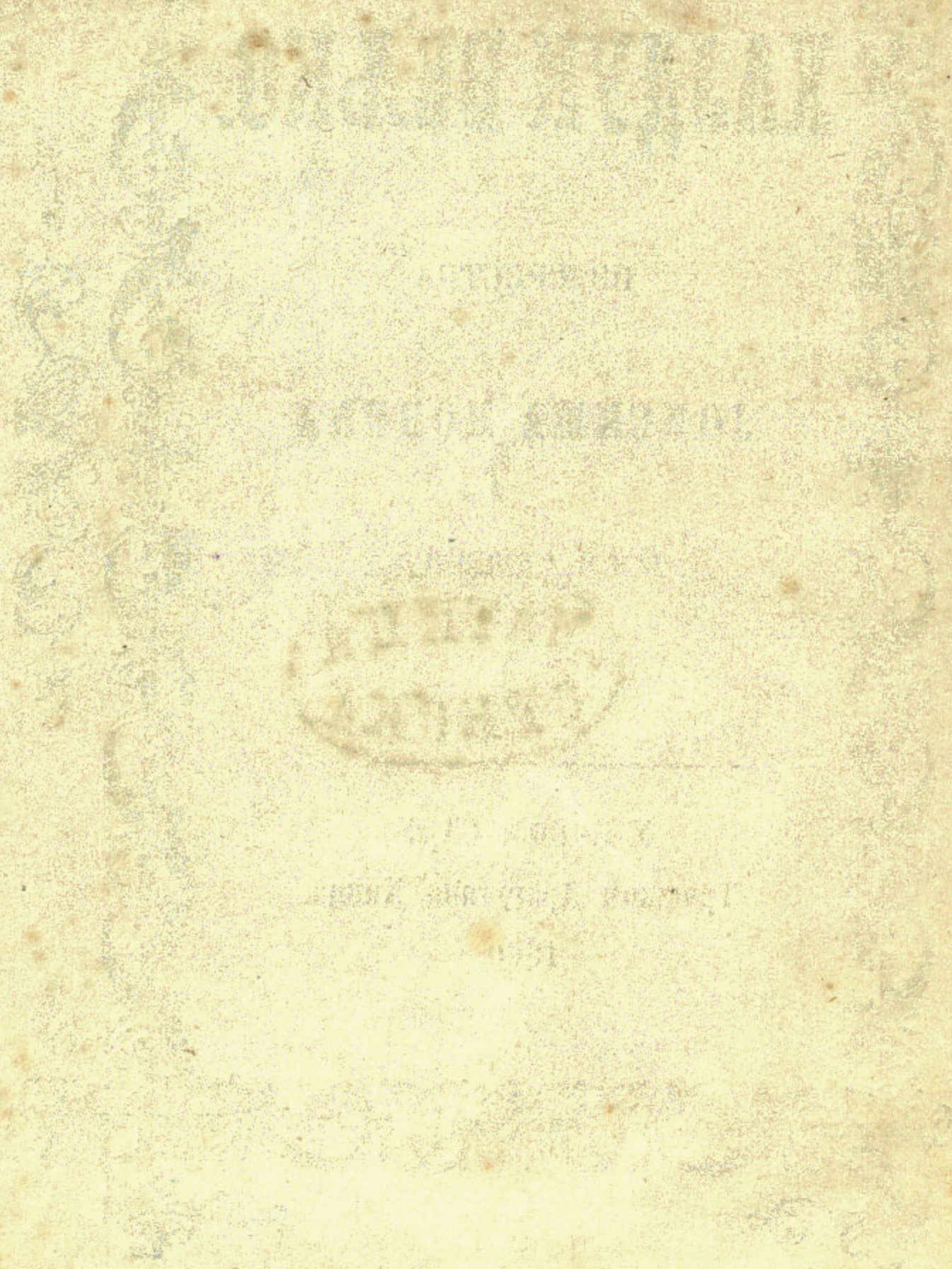
Оточанина.

МАТИЦА
СРБСКА

У НОВОМ САДУ,
Трошком Драгутина Хинца.

1860.

M 285

**ХАЈДУК ВЕЉКО, ВАСО ЧАРАПИЋ,
ЈАШКО КАТИЋ И СТАНОЈЕ ГЛАВАШ.**

**БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ**

13650

177 A 506

КАЖДАК ДЕРЖО. НАЧО ДАВАМЕ.

КАЖО РАТМЕ И СТАНОЖЕ ТВАРАИИ.

БНДРОТЕИ.

МАТМЕ СРЛОКЕ

1920

P₁₉ Ср II 852. 1

~~206 A 710~~

~~MF 285~~

ХАЈДУК ВЕЉКО,

ВАСО ЧАРАШИЋ,

ЈАНКО БАТИЋ

И

СТАНОЈЕ ГЛАВАШ.

ИЗ СРПСТВА

ЈОКСИМА НОВИЋА

Оточанина.

dj. 95.

**БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ**

13650

У НОВОМ САДУ,

ТРОШКОМ ДРАГУТИНА ХИЊА

1860.

226 A 110

ХАЛДАН ВЕЛКО

ВАСО РАРАШИЋ

УДСТВО ВЪТШ

И

Ово дело не сме се без саизвољења издаватељевог нити цело, нити поједине песме из њега преводити или препечатавати.

Handwritten scribble

НА СРПСКИ

ТОРСКИМА НОВАЦИ

ОТКРИТИ

МАТИЦЕ СРПСКЕ БУДИНОТЕНА

1880

УДСТВО ВЪТШ

Брзотиском епископске књигопечатње.

1880

I.
Првозвани Андрија 1806. године.

(из Српства Јоксима Новића Оточанина.)

Кад дахије Срби исјекоше
У Поречу на сред Адакала,
Што Србији дотештале биле,
И Турцима досадиле мирним;
Помислише баше и балије **5**
Зулумћари и читлуксејбије:
По Србији могу цицварати,
И глобити по хадету старом,
Е старијег' над собом немају,
А Срби им раја ка и била. **10**
„Но се клети преварише лјудо,
Српска земља има господара,
Кара-Ђорђа из села Тополе.
(Што са њега знатно постануло)
У Србији имаде јунака, **15**
Каквих данас само жељкујемо
Осим главе осим Кара-Ђорђа,
Ево, брате, по имену кажем,
Ја јунака Чарапића Васа
Од Авале из Потока Бијелог **20**

Катић' Јанка из села Рогаче;
 Хајдук Велка из Ријеке Црне;
 Свилеувца Лазаревић Лука,
 Цинцар' Јанка од Охрида града;
 И два брата два Обреновића 25
 Ев' Милана до њега Милоша,
 Два Ваљевца два Ненадовића
 Чича Јаша и синовца Прота
 Из високог села Бранковине;
 И Младена Миловановића, 30
 И Милоја уза њ Петровића;
 И два друга Петра и Миленка;
 Херцеговца Лазара Мутапа,
 Харамбашу Станоја Главаша;
 Узум-Мирка; Конду крцалију. 35
 Та нећу ти дуљит' лакрдију,
 Јер би пијесма одвећ дуга била
 Да ти кажем све српске јунаке,
 Од времена Кара-Ђорђејева.
 Те се тако преварише љуто, 40
 Чорбације и скитнице Турци,
 Србија им затворена била.
 Но да видиш Српске поглавице,
 Што јунаци то и мудри били,
 Скупили се више Београда, 45
 Скупили се па га затворили,
 И у граду Гушанца Алију,
 И њгове крцалије Турке;
 Скупили се око поглавара,
 Поглавара Петровића Ђорђа, 50
 Вијећаше шта ће и како ће.

Рече ријеч Петровићу Борђе:

- „Браћо моја, Српске поглавице!
 „Дахие смо сретно погубили,
 „Миленко им донијео главе, **55**
 „Али браћо, ту је вајда мала,
 „Јера, браћо, никад сербез нисмо,
 „Док гледамо по земљи градове
 „У душманској одметничкој руци,
 „А глава је градовима свима: **60**
 „(Смедереву, Шапцу и Соколу
 „И Ужицу на краини горњој)
 „Ев' Београд што смо око нѣга,
 „Склопили се, и узаптели га
 „Све од Саве па преко Врачара **65**
 „До онога тихога Дунава,
 „Испуст' му је вода и Њемачка.
 „Градове нам ваља узимати,
 „По најприје започети с' главе,
 „На Биоград када јуришимо, **70**
 „На јуришу узмемо га првом
 „По себи ће сви лећи остали
 „За главним се предати нам градом
 „Страва расте, кад се удри с' главе.
 „Кад сте досад ријеч слушали ми, **75**
 „Нудер и сад да се послушамо,
 „Бог је дао, у нас има војске,
 „Подобна је боја да убије,
 „На Биоград данас да јуриши,
 „И свијету свему на видику, **80**
 „Да га узме и бастеше Турке,
 „Што су данас цару одметници,

„А Србии мучни зулумчари.
 „Ето браћо, мртва јесен прође,
 „Како оштра сабља иде зима 85
 „Кад по пољу није војевања,
 „Нит' се стани, нит' логори војека,
 „Е шатор је кућа необична;
 „Кад западну друми и путови,
 „Гдје коморе немогу нам доћи, 90
 „(Кад се мрзне и кад се гладује,
 „Најжешћи ће јунак успрегнути).
 „Зато данас да неокленемо
 „И улудо, не задангубимо,
 „Јер користи са сиједе нема, 95
 „Да се вишњем Богу помолимо,
 „И сјутрашњем светоме Андрии,
 „Да у јутру прије јасне зоре
 „Јуришимо на те шарампове,
 „Пак шта Бог да и срећа јуначка.“ 100
 Кад то чуше Српске поглавице,
 Јунаци су, мило им је било,
 Поговора ни откуда нема.
 Но да видиш неко чудо мало:
 Протура се измеђ' старешина 105
 Мали Конда срца јуначкога
 Поклања се своме господару,
 И овако оде бесједити;
 „Господару Петровићу Ђорђе,
 „Јуначна је наша Српска војска, 110
 „Јуриши ће и узеће града,
 „Али многи може останути,
 „Јер су тврди градски метеризи,

„Крцалије силне нишанције
 „Из бусије штету учиниће. 115
 „Него дај ми неколико друга,
 „Што су вични бају и мегдану,
 „Што јуначки воле погинути,
 „Постојбина кад му вајда бива,
 „Да се тевдиљ у Турке увучем, 120
 „Ћ сам главом Конда крцалија
 „Те умијем с Турцим проговорит',
 „Воља Турски, воља Арнаутски
 „И од кола еве хадете знадем,
 „А вјешт сам ти капи Вединској 125
 „Чини ми се отворит' је могу'
 „Пак да добру ријеч ухватимо
 „Кад речемо да и урочимо,
 „Може бити омање погибли
 „Биограда да се докопамо.“ 130
 А то слуша Петровићу Борђе,
 И слушаше друге старјешине,
 Малом Конди нијет похвалише,
 Гледа Борђе и мислио јунак
 „Кога с' Кондом да прати у Турке, 135
 Старјешине јуначне су биле,
 Али томе путно небијаше,
 Да уз Конду од њи когођ пође,
 Јер требаје сваки својој војсци,
 Да је води и да јој предњачи. 140
 Зато Борђе мисли и премишља
 Јошт се није ни довијо био,
 Но приђе му дели-Узун--Мирко,
 И овако ријеч проговори:

„Господару, Српске старјешине, 145
 „Ја ћу поћи с Кондом крцалиом,
 „И наћи ћу три — четири друга,
 „Све онако како Конда каже
 „Да им нико забавити неће
 „Теке ваља да сад урочимо. 150
 Томе каил Петровићу Ђорђе,
 И остале Српске поглавице,
 И одмах су углавили били,
 Да удари Чарапићу Васо
 Са његовом војском Шумадиском 155
 До Дунава на Видин-Капију
 Прије зоре на пуна два сата
 Е тако су урочили били,
 Те отиде Конда с Узум-Мирком,
 Са њима су њеколико друга, 160
 Све у руху како крцалије,
 На јунаштво како огањ живи.
 Кад су тако уредили били,
 Тад стадоше Богу на молитву,
 Те се моле за добра напредка 165
 Моле с' Богу и светом Андрији,
 Што је празник јутру на осветку,
 Молили се и домолиће се. —
 Ја кад ноћца била превалика,
 Те настало оно доба глухо 170
 Подигла се једна чета мала
 Са Врачара више Биограда,
 Право оде градску шарампову,
 Које види и које сагледи,
 Рекао би и заклео би се, 175

Да је чета младе крцалије,
 А тој чети Конда калаузи.
 Јесте Конда добро увардао,
 Гдје се може у град продријети,
 А да му се не осјете Турци 180
 Док се спусти у град са бедема;
 Кад су ушли сретно и јуначки,
 Мали Конда како и онбаша
 Води чету како и кол Турски,
 Свуд у граду између Турака. 185
 Докле дође на рок на рочиште,
 На рочиште на Видин-капију,
 Гдје на Турску јуришише стражу,
 Погубише Турке све колике,
 И капију отворише широм. 190
 Мало било дуго нетрајало,
 Јуришише Срби са свих странах
 На шарампов, као да га не'ма,
 И да иза њ' нечекају Турци,
 Крцалије убоице љуте. 195
 Но да видиш Чарapiћа Васа,
 Кад у паде у град на капију,
 А за њиме млади Шумадинци
 Одмах забун униђе у Турке,
 Јер их Васо прогонијо нагло, 200
 Те на Турке ударише Турци,
 Што побегли од Варош капије,
 Гдје их разби Петровићу Ђорђе.
 Ту је покољ ту је погибао,
 Да се ласно неда изказати. 205
 У Турака олакшица била,

Свака кућа и од куће Ћоше
 Турцима је знано и бусија,
 Но јунаштво и то непомета,
 Кад јунаку стои пред очима **210**
 Постојбина и слобода драга
 И велико јуначко поштење,
 Што за спомен и за славу ваља.
 Није ласно славу задобити,
 Да свјетина устане у хвалу, **215**
 А да радост с' муком не другује
 Е радости нема без жалости
 Тако беше и оног земана,
 Кад Биоград Срби преузели,
 Ту је слава и радост и хвала, **220**
 Е небјеше Срба ни једнога,
 Да се није крвавио онђе
 И Јунаштво какво учинио,
 Свакоме се „Бог да прости“ виче.
 Но погибе Чарапићу Васо **225**
 На Дорђолу крстопућу клетом,
 Кад се јунак истом прославио,
 Отворио големо јунаштво,
 Да онаког' на далеко није,
 Изпред себе очистивши Турке, **230**
 Да му на пут нико не смијаше;
 Те негога јунак погинути
 Бар јуначки од јуначке руке,
 Већ погину сила изненада,
 Паде, брате, од чивутске пушке, **235**
 Кроз пенџер га хрђа погодила,
 Те укиде голема јунака,

Што хотија бити у Србији,
 Ка' што беху мегданџије старе.
 Лијепо га Ђорђе осветио **240**
 Све јуначки ка' брата јунака.
 А кад виђе Гушанац Алија,
 Како су му изгинули Турци,
 И да града одбрани неће,
 Јер немога Србу одољети, **245**
 Јунак Турчин пак јунтчки мисли,
 Да негине свијет бадаваде,
 Бијел барјак разви према дану,
 Довикује Петровића Ђорђа:
 „Бег Ђорђије српска поглавице! **250**
 „Били смо се доста и јунаки,
 „И твоја је остала старија,
 „Ето теби Биоградска града,
 „Око чега боја учинисмо,
 „Пусти мене, и што м' оста војске **255**
 „Да ја с миром у Турџију проћем,
 „А на част ти Србија без кара,
 „Кад Бог даде и срећа догоди,
 „Да по данас тако бити мора.“
 Кара-Ђорђе, јунак племенити, **260**
 Таки пусти те хитре телале,
 Да телале по свој Српској војсци;
 Да престана од боја и јада.
 Слуша војска свога старијега **265**
 Те се стиша и од боја стаде.
 А кад кавга стаде и умири с',
 Онда Ђорђе пропустио Турке,
 Што не могло с' Гушанцем у лађе

Да се смести, и низ Дунав пође,
 Тоје земљом изпратио сухом, 270
 Тадај Срби Биоград узели
 На Андрију светог Првозваног
 И по тадај Србија завјетна
 Те светку је свеца и славига
 Што молитвом у Бога вишњѣга 275
 Помогао Србу на оружју.
 Тако било и бити ће вазда,
 Ко се моли Богу и свецима,
 Домоли се и помоћи нађе,
 Е у Бога приступачан сретан. 280

II.

Хајдук Вељко и Бег у Подгорцу,

(од Јоксима Новић Оточанина.)

Сунце пита сјајнога мјесеца:

„О мјесече, мој јасни потњиче!

„Другом синоћ кад свијету пођох,

„Још заоста зулум у Подгорцу

„На срамоту Српским ускоцима, **5**

„На захвалу Нишу и Видину,

„А Ријеци на страхоту црној;

„Зулумћар се осилио онђе.

„И мени је то за муку било;

„Пуно врках Српскијех јунака, **10**

„Еда би га како раскопали,

„Мој му данак досадит' немога.

„Кажи, брате, шта је и како је,

„Како си му доскочио мраком,

„Чиме ли му оборио кулу, **15**

„Који ли му дохака јунака?“

Јарку сунцу мјесец одговара,

С оне стране што свијет дијели,

Дан од ноћи а ноћу од дана,

Како чему кад дође вријеме: **20**

„Сунце јарко, мој по Богу брате!

„С тога синоћ кад пођох свијета,

„И ја тебе, брате, замијених,

- „И маших се виси од небеса,
 „Тад опазих једну чету малу, 25
 „По Србина била је јуначка,
 „По Турчина хајдучка је била,
 „И пред четом харамбашу Вељка,
 „Што Србима јунак и војвода,
 „А пјевају г' по планини виле; 30
 „Била чета од тридесет друга.
 „Сједили су и вечерали су
 „На погледу и Мосни и Хрпњу,
 „На погледу и Подгорцу кули
 „И Етему бегу од Подгорца, 35
 „И његовим шићарџијам' Турцим'.
 „Ту јунаци мало посједили,
 „Док се мало прихватише храном,
 „И прљена обидоше вина,
 „Пак скочише на ноге јуначке, 40
 „Извртјеше пушке свеколике,
 „Иза паса по два гвоздењака,
 „По гараву са рамена диљку,
 „(По чему се горски хајдук знаде,
 „Е моја га ждрака не издаје;) 45
 „А кад своје пушке нахранише
 „Синџирлијам' тазе-вишецима;
 „И ножеве намазаше дуге,
 „Јатагане све мркијех камза,
 „Те оружје тако наредише 50
 „Скупише се око старјешине
 „Харамбаше дели Хајдук-Вељка,
 „Све стадоше један до другога,
 „А Вељко им приче бесједити:

- „ „ Чујете ли, моја браћо драга! 55
 „ „ Како сам ноћас ударити
 „ „ На Подгорац, на зулум-гнијездо,
 „ „ Ударити и раскопати га,
 „ „ Ове ноћи с од Бога помоћи,
 „ „ Да нас зора нађе на гаришту, 60
 „ „ А трага му не затече сунце,
 „ „ Нек се чуде Турци Видинлије,
 „ „ Нек се чуде и Нишлије Турци,
 „ „ Нек се Црна радује Ријека.
 „ „ Тај сам нијет, браћо, учинио. 65
 „ „ Него сада да се послушамо,
 „ „ Тајом ваља до под кулу доћи,
 „ „ Да ни ноћца за нас не зазнаде,
 „ „ Нек за чудо буде и мјесецу.
 „ „ Кад сиђемо тако до под кулу, 70
 „ „ Вјецбаћемо и увардаћемо,
 „ „ Гђе с' ћепенци од прозора горњих
 „ „ Отворени и неприклопљени,
 „ „ Санак онђе боравиће Турци,
 „ „ Почивати и одмарати се 75
 „ „ Од верања и од четовања.
 „ „ Гђегођ буде, ја ћу бити први,
 „ „ Хаџа-Нико нека за мнош пође,
 „ „ А Абраш ће за Хаџи-Николом,
 „ „ За Абрашом од Тимока Ђорђе, 80
 „ „ За Ђорђијем коме воља прије,
 „ „ Пећемо се један по другоме.
 „ „ Ја ћу пазит' бега домаћина,
 „ „ А ви, браћо, који кога може.
 „ „ Оружје нас издавати не ће, 85

- „А срце нам није издајца,
 „А срећа је у Божијој руци,
 „Бог догоди, када човјек годи
 „Сад хајдете за мнош, ка доселе.““
 „То им рече јуначина Вељко, **90**
 „А пред њима пође у напријед.
 „Хајдуци се за њим наврсташе:
 „Понајпрвиј' иде најстарији,
 „Што је за њим у ономе друштву,
 „Кад се пође иде најзадњији; **95**
 „Што је луђе, те је аџамија,
 „Заклања се свуда по сриједи.
 „Да им видиш ноћу путовања!
 „За старијим један за другијем
 „Мудро иде поворка хајдучка: **100**
 „Размакне се један од другога,
 „Како може рахат омахнути
 „Јатаганом и десницом руком
 „Око себе, да не рани друга
 „Ни за собом, нити испред себе; **105**
 „Јер је хрпа јадна од засједе.
 „Тајом бегу дошли до под кулу,
 „Те је Вељко уводити пође,
 „Хоџаклија Турчину је пушта,
 „И ђеџенци кули заклопљени, **110**
 „Отворени само башкалуку,
 „На ђошета до куле чардаку,
 „Зачу доље хрку с диванане,
 „Гђено Турци санак боравише.
 „Јунак Вељко, друштво му јуначко, **115**
 „Не треба им више договора.

- „Како рече, онако се стече:
 „Подиге се један по другоме.
 „Ја да видиш срца слободнога!
 „Та ласно је за онаким поћи. **120**
 „Кад се успе горе Хајдук-Вељко,
 „Те с' увуче у поспале Турке,
 „Те с' увуче ка' у овце вуче,
 „Броји Турке (биће од њих бруке
 „И јаока иза мучна санка), **125**
 „Како да их за паре купује,
 „Турке броји, а очима тражи
 „Четобашу бега од Подгорца.
 „Чим га видје, тим га и познаде
 „По његовој диван-кабаници, **130**
 „Кабаница бјеше од два лица,
 „Једно бјеше зелена кадиџа,
 „А друго је чоха сајалија,
 „А оба су провезена златом,
 „И имаше два имена златна, **135**
 „Једно име силна Пасманџије,
 „Кабаницу што је поклонио,
 „Друго име бега од Подгорца,
 „Кабаница ком' је поклоњена,
 „Златним концем оба је имена **140**
 „У колијер игла ишарала,
 „А на перу једном и другоме
 „Јењичарске рибе нашаране.
 „Још у бега бјеше обиљежје
 „Златан прстен на десници руци **145**
 „На његову прсту кажипуту,
 „Чим се Турчин поноси и хвали,

„Кад се деси гђегођ на дивану
 „С Нишлијама и Видинлијама,
 „Уза њ, вели, има и берата 150
 „На тимаре по Ријечи Црној,
 „На господство по свој земљи Турској.
 „Видје Вељко, познаде Турчина,
 „Јесте јунак, те се не обзире,
 „Са Турчина кабаницу сними, 155
 „Па пануо по бегу под њоме;
 „Док му прстен био освојио,
 „Пропиштао Турчин иза гласа:
 „„Авај Турци, моје тевабије!
 „„Угуши ме мора из планина, 160
 „„Оте мени диван-кабаницу,
 „„И оте ми зијамет-прстена.
 „„Харам вама со и хљебац био,
 „„И харам вам хајлук за јунаштво!
 „„Кад ми неста господства и блага 165
 „„За живота мога и вашег,
 „„И за мога и вашег здравља!
 „„Невоља ће понос замијенит’!“
 „Тријезни су полегали Турци,
 „Нису били ни траповијесни, 170
 „Но на ноге одмах пођишаше,
 „Свијетла сехватише оружја,
 „А спазише па и познадоше
 „Зла јунака дели Хајдук-Вељка,
 „Гђе им оштра поднијео ножа, 175
 „Поднијео под грло бијело,
 „А Турцима турски повикује:
 „„Јала Турци уд’рите на мене,

- „Вас тридесет на мене једнога,
 „А ја један на бега вашег;
 „Ја не жалим изгубити главу,
 „С вашијем ћу моју замијенит',
 „Браћа ће ме одмах покајати.“
 „То им рече, да закоље пође
 „Испод себе бега од Подгорца,
 „Но бег виче задављеним гласом,
 „Не'те дјецо, ако Бога знате,
 „Не'те Турци кидисати Вељку.
 „Халалим вам, што сам харамно,
 „На част Вељку господство и благо,
 „И на част му сва Црна Ријека,
 „Све халалим, да ме не похарчи.“
 „Но и Вељку прискочило друштво,
 „Те с' уд'рише Турци и хајдуци
 „У Подгорцу на танку чардаку,
 „Вељко брани себе и Турчина,
 „Ев' од себе ођушкује Турке,
 „А од бега одбија хајдуке,
 „А све својој виче дружиници:
 „„Доста, браћо, останте се мука!
 „„Дају Турци господство и благо,
 „„То ћемо им данас измакнути,
 „„А нека их по сад сухотнијех,
 „„Нека знаду, нека сваком кажу:
 „„Како им је сиротоват' тешко,
 „„Кад измета и сувишка не ма,
 „„Што господство навикнуло турско;
 „„Како ли је рајетину тужну
 „„Уза зулум што му игра глава,

- „Сваку глобу ставља у биједу, 210
 „А сврх свега цареве хараче?“
 „Док је друштво послушало Вељка,
 „Пуно било од Турака јада
 „Има мртвих има рањенијех,
 „Што је здраво, све је повезано, 215
 „И бегу су сапутали руке.
 „Тад се пође хесапити Вељко
 „Са Турчином, бегом од Подгорца,
 „А хајдуци хесапе се с Турцим.
 „Вељко узе све рухо бегово, 220
 „И узе му свијетло оружје,
 „И све благо, што у њега нађе;
 „Сваки хајдук у Турчина свога,
 „У живога како у мртвога.
 „Шићар носе, добро воде робље, 225
 „Те га прате Нишу ја Видину,
 „Камо које поћи хотијаше.
 „А бегову запалише кулу,
 „Запалише зграде и чардаке;
 „Што не могла ватра сатрошити, 230
 „Растурише куком и мотиком.
 „Још Даница ижљегла не била,
 „А нестаде бега у Подгорцу,
 „И неста му харалице куле;
 „По гђекоји тек остао камен 235
 „За спомена Српској омлађини,
 „Да се памти и приповиједа,
 „Како ј' бегу доскочио Вељко
 „И како га јунак надмудрио,
 „Надмудрио и надјуначио, 240

„Из планине у Подгорцу тврду,

„Гђе могаше дочекати војску,

„И могаше подржати шњоме.

„Није чудо, што се чуде људи

„Вељковоме великом јунаштву,

245

„Е чуди се и мјесец и сунце,

„Јер је мало онаких јунака.

III.

Бој на Варварину.

(од Јоксима Новића Оточанина.)

Пазила се два царева града
 Ниш бијели на Нишави води
 Са Видином на Дунаву градом,
 Пазили се ка' браћа близанци,
 Што су скупа под једнијем срцем 5
 Од зачећа друговали свога,
 Што заједно породила мајка,
 Што их мајка скупа неговала
 На једноме материну крилу,
 У бешици једној повијала; 10
 Како расли тако и одрасли,
 А међ собом не имали кавге.
 Тако су се, брате, миловали
 Ниш и Видин, два велика града,
 Што хоћеду, обадва хоћеду, 15
 А што један не ће, то и други,
 Ниједноме нема поговора,
 Ниједноме нема пријекора,
 А од кавге ни помена не ма.
 У Турака пуно је градова, 20
 Сви се на њих данас угледају,
 Јер су они од Стамбола кључи,
 Они држе кућу султанову,
 Ко њих узме, узећ' и Стамбола,

И Турчину угасит' свијећу. 25
 Пуно војске на њих ударало,
 И свака се била постидјела,
 Није војска покајала војске,
 Ништа њима наудит' не мога.
 Но данас их чудо задесио, 30
 Нагрди их дели Хајдук-Вељко:
 Што имаше цвијет од јунака,
 Од главнијех Турекијех хоџака,
 Што се султан у њих поуздава,
 То сијече и препала сила, 35
 Не да ником ока отворити.
 Што је блага и Турекога мала,
 Благо гони а отима мала
 Свагђе има исета јунаку
 И његовој чети поноситој. 40
 Е говоре и казују људи,
 Што бијаше по земљи јунака
 За времена онога ратнога,
 И што бјеше добријех момака
 Уз војводе Српске поглавице, 45
 Што сломише силу дахијама,
 Што побише 'наке зулумћаре,
 (Све биране убојице Турке),
 Са султаном завргоше кавгу,
 И толике бастисаше војске; — 50
 Не бијаше онака јунака,
 Ни у Срба нити у Турчина,
 Ка' што бјеше дели Хајдук-Вељко:
 Ко дочека њега на мејдану,
 Зло дочека, дом га не дочека, 55

Нит' га виде својте ни родбине,
 Да му видиш чету поноситу,
 Малу чету, ал' је шежће није,
 Нит момака, љућијех лавова
 Прем војводи, према Хајдук-Вељку. **60**
 Није шала бити у момаштву
 У онаког страшнога јунака,
 Који иште боја и мејдана,
 А не пита, колико је војске,
 Што му ваља, побити се шњоме, **65**
 И што веће, то му чета жешћа,
 Е нада се бољу дахилуку,
 И шићару на разбоју ћару.
 Ту не смије сваки под барјака,
 Клоне га се и добри јунаци, **70**
 Ту су хале, ту су убојице,
 Што не мисле, да мријети могу,
 (Док од Бога суђен дан не дође),
 На мејдану од душманске руке.
 Ја шта мислиш, побратиме драги **75**
 Кол'ко бјеше таквијех јунака?
 Што је добро, вазда га је мало,
 Понајмање јунака на свјету,
 Који своју радо даду главу
 За поштење и за постојбину. **80**
 И са Вељком малина је била,
 Не бјеше их ни стотина пуна.
 Ваљанога никад доста не ма,
 Доста Вељку она чета мала,
 А сувиша Нишу и Видину. **85**
 Оба града тужбу опремише

Своме цару Махмуту султану:
 „Султан' царе, мили господару!
 Да ли не знаш, да л' за њи не мариш,
 „Да л' ти није помоћи у власти?
 „Кад нас гледаш на мукама тепким,
 „Ево има три године дана,
 „Да трпимо мухасеру грдну
 „Од хајдука Петровића Вељка.
 „Тако нас је силан раставио,
 „И свакога узаптио по се,
 „Да је данас поуздање танко
 „Султан царе, да се састанемо.
 „Што је било бољијех јунака,
 „Те бранише земљу од напасти,
 „Пропало је и поломило се;
 „Пуно паде од Вељкове руке,
 „Остало је све осакаћено
 „Од убоја и од страшних рана,
 „На мејдану што зададе Вељко.
 „Ми ерлије не смијемо Турци
 „Извирити из нашега града,
 „А камо ли силу дочекати,
 „Што одгони са попаше благо,
 „И отима, што се Турско јави.
 „Овако се не може трпљети
 „И живљети једнако у страху,
 „Да подржи још годину једну
 „У невољи, у биједи овој,
 „Ми ћемо се предат' Хајдук-Вељку,
 „Те нас не ће бити ни робити,
 „А сила ће још мучнија бити
 „И по тебе и остале Турке.

„Но ако нас мислиш отимати,
 „Боље ти је, да нас не напустиш. 120
 „А прати нам једну помоћ добру,
 „Да с' одбије и одћушне сила,
 „Што нас грди теби на срамоту.
 Кад је Махмут тужбу разабрао,
 Жао му је главнијех градова, 125
 Жао му је вјернијех Турака.
 Види султан, посао је журан,
 А знао је, шта га јоште коље,
 И како му по Крајини бјеше.
 Знаде султан, да му није мирно 130
 Ни Дунаво, нити земља Влашка,
 Земља Влашка ни карабогданска;
 Тамо му се Москов навранио.
 Не да Москов Хришћанлука свога
 У нечисте некрштене руке. 135
 И Србу је био прискочио,
 Нека буде по земљи Србији
 Боље слоге и повеће снаге.
 Зове султан пашу ићтуглију,
 По имену Рушића везира, 140
 Зове њега и к себи призива,
 Те му султан 'вако говораше:
 „Слуго моја, Рушићу везире!
 „Узми слуго војске одабране,
 „Сто хиљада мојих Јењичара, 145
 „Трчи с војском у земљу Србију,
 „У индата Нишу и Видину,
 „Градови нам у невољи цвиле,
 „Градови су цвијет погубили

- „Од јунака, главнијех Турака, 150
 „Хајдук-Вељко таре их једнако
 „Слуго моја, грдном мухасером,
 „Мухасером несретном нагодбом,
 „Што је пуно и од куге жешћа,
 „Мори сваким недоскудицама. 155
 „А ерлије што су по вароши,
 „По вароши и по градовима,
 „Ни извирит' не смију из града
 „Од Вељковог страха великога.
 „Виш шта веле, виш шта јадни пишу: 160
 „Да подржи још годину дана
 „У невољи, у биједи овој,
 „Предати се мораду хајдуку.
 „Турцима је одвећ тамо тешко,
 „Без велике муке и напасти 165
 „Не би мени разбијали главе.
 „Има тамо у Србији, слуго,
 „За четири тисуће Москова,
 „Све табора како жеравице,
 „Главан јунак и пуковник царски 170
 „Гроф је Орурк војсци поглавица.
 „Њега прати царе Александро,
 „Да слободи Срба на Турчина,
 „Да слободи и да га научи,
 „Како ваља примати градове 175
 „И одметат сву осталу рају
 „Од Турчина од мене султана.
 „Пази, слуго, те ми иди мудро,
 „Не мој да те ђаури надмудре,
 „Да преваре и да осакате, 180

„Да т' у лудо силу сатру војсци
 „У тијесну кланцу ја богазу.
 „Еда Бог да, хаирли ти било,
 „Да с одржиш и да надјуначиш.
 „Ако теби добра срећа даде, **185**
 „Хајдук-Вељка да ми скинеш с врата,
 „Погубиш га ил' ухватиш жива,
 „Даћу теби сестру султанију,
 „Зватићеш се зетом царевијем,
 „До мене ћеш вазда бити први, **190**
 „И судити, ка' и ја што судим.“
 Главан јунак био Рушић-паша,
 Па је њему врло мило било,
 Зијамете хоће да заслужи,
 И зетом се зове царевијем. **195**
 Султану је говорио своме;
 „Султан' царе, на истоку сунце!
 „Не брини се твојим градовима,
 „Не старај се Нишом ни Видином,
 „Нит' се плаши од 'наких јунака, **200**
 „Од војводе Срба Хајдук-Вељка,
 „Сад си њему одсекао главу,
 „Како мени даде Јењичаре,
 „Да завојштим на њега са војском.
 „А шта ће ми малина Москова **205**
 „Наудити Јењичарској војсци?
 „Ево данас јемин учинићу,
 „Да ћу Турчин отворит' јунаштво,
 „Ослободит' Ниша и Видина,
 „Растјерати хваљене Москове, **210**
 „И нагнати назад на Дунаво,

„Очистити земљу од Хајдука,
 „И Србију земљу умирити,
 „Повратити, што је Турско било;
 „Теби, царе, образ освјетљати, **215**
 „Нека виде сви ђаури листом,
 „Над Турчином да нема јунака,
 „Хоћу царе, тако учинити
 „Ил' ћу моју оставити главу
 „На ограшју, разбојишту моме.“ **220**
 Тако му се паша затјеао,
 Заклео се дином и иманом,
 И ценетом, камо мисли с душом,
 Мухамедом свецем и пророком,
 Који ће му моћи и помоћи, **225**
 Својом ерећом, (лоша ће му бити);
 Та клео се свачим на свијету.
 Још се моли Махмуду султану:
 „Молим ти се, царе господине!
 „Молим ти се и љубим ти скута, **230**
 „Дај ти мени свијитла тестира
 „За везире и за аскер-паше
 „И за силне за Јењичар-аге,
 „(Осим тебе, цара честитога,
 „Што никога послушати не ће,) **235**
 „Да војнике за ту моју војску
 „Сад по мојој вољи одабирам,
 „Од стотине макар десетину,
 „Од тисуће макар по стотину;
 „Од све војске побоље јунаке, **240**
 „Што ми воља собом да поведем;
 „Да ми нико у томе не смета.
 „Ни мојега да квари рачуна.

„Ја кад тако добру скупим војску,
 „Како рече, царе на милости, 245
 „Како рече, сто тисућа равно,
 „Те отидем на Србију с војском,
 „Ти нареди те хитре мезиле,
 „Ил' татаре поуздане царске,
 „Од Стамбола до земље Србије, 250
 „Нек ти носе од мејдана гласа,
 „Што ће твоја однијети војска.“
 Мило било Махмуду султану,
 Што се тако паша појуначи,
 А знао је да је јунак вјеран, 255
 И да ће се постарати главом,
 Да отвори мејдан у Србији,
 Да у цара милости имаде.
 Штогаођ иште, све му Махмуд даје,
 Даде њему свијетла тестира 260
 За везире силне аскер-паше,
 И за мучне за Јењичар-аге,
 Да обере, које хоће, војске,
 Да му нико у томе не смета,
 И да њему не квари рачуна. 265
 Оде Рушић, те одбира војску,
 И одабра све по вољи драгој,
 Те узима на перо јунаке,
 И састави сто ти сућа војске.
 Крену војску тихо и узурно, 270
 И пашински путоваше шњоме,
 Да је путем не би презорио,
 Да се њему не поболи војска,
 Да му војска срце не изгуби.

Тако иде Нишу у Видину. 275
 Прво Ниша, успут мимогретце
 Хоће паша данас да одбрани,
 Да одбрани и да ослободи,
 Да Нишлије могу изван града
 Полазити, куд је коме драго. 280
 С војском иде уз воду Нишаву.
 За дан, за два ослободи Ниша.
 Здраво дође на Мораву Бинчу,
 Води везир у Мораву војску.
 Кад је био шанцу Делиграду 285
 Доходио, и промотрио га,
 Њега паша бити не стијаше,
 Ни узимат' на јуриш јуначки,
 Не ће Везир да му гине војска,
 Но хоће га Турчин да прихвати 290
 Мухасером без боја свакога;
 Те опаса тврда Делиграда,
 Опаса га с неколико војске.
 А сам собом пред осталом војском
 Отишао бијелу Крушевцу. 295
 Како тајно паша путоваше,
 Да се њему нико не осјети
 Од Србаља, нити од Москова.
 Похарао везир изненада
 Вас Лијевач и сву Крушевачку. 300
 Добар хабар прати ка Стамболу:
 Да му нико на пут' не стајаше,
 Да не чује ни за какву војску
 Ни за Српску, нити за Московску,
 Још се везир жалио султану, 305

Што му Вељка у сусрећу не ма,
 Но Вељко се од њег поплашио,
 Те се крије, своју чува главу,
 По планини како хајдучина,
 А не смије пољу извирити. 310

Тако везир потурски се хвали,
 Да султана обрадује свога,
 А охрабри и себе и војску.
 Сам је себи лагао лијепо;
 Лаж у шали човјека застиди, 315
 Изван шале и образ поцрни,
 Што је већа и љага је већа.
 Ни Рушић се дуго смирит' не ће.
 Мало било, дуго не стајало,
 За мало се и башили Турци 310
 Са њиховим великим везиром,
 Е дознаде, који и ваљаде,
 Дознао је јунак Хајдук Вељко
 Од његове горске посестрима
 Посестрима свилокосе виле, 325
 За муку је б'јелој вили било,
 Те с Јастрепца покликну планине
 Побратима дозивала свога:
 „Побратиме Петровићу Вељко!
 „Зла ти кајда а гора ти хвала. 330
 „Данас Србе преварише Турци,
 „Преварише Србе и Москове,
 „Узаптише тврда Делиграда,
 „Превазише, побро, похараше
 „Вас Лијевач и сву Крушевачку. 335
 „Оде сила право уз Мораву,

- „Пред њоме је паша Рушић-паша,
 „Који но се затјече султану,
 „Да ће твоју изгубити главу,
 „Јер си данас јунак докрајчио, 340
 „Чим је везир с одабраном војском
 „На Србију силно ударио;
 „Још се паша био похвалио
 „Пред султаном, да ће на Дунаво
 „Најурити Москове јунаке, 345
 „Повратити, што је Турско било;
 „Хоће сила уз Мораву поћи,
 „Прегазити мала Варварина,
 „И паланке двије похараће
 „Параћина и Ђуприју града, 350
 „И на друму шехер Јагодину;
 „Пожаревац у врх Браничева
 „На Морави брзој валовитој,
 „И преузет' Смедерево с градом
 „На Језави до воде Дунава; 355
 „Пак ено му друма Бијограду.
 „Прихватиће сву земљу Србију,
 „Ако тако за руком му пође,
 „Те му нико нестане на пута.
 „А чу ли ме, побратиме Вељко! 360
 „То сад није боја бити с Турцим'
 „Нишлијама и с Видинлијама,
 „С ђехијама и са бинбашама,
 „Што је у њих свакојаке војске,
 „Има војске што није за војску 360
 „Но да носи ватру на чибукe,
 „И од буха гаће да тријеби.

„Ал' сад иде војска царевина,
 „И то везир не подиже с реда,
 „Но обрао бољег од бољег; 370
 „Има војске сто тисућа равно,
 „За Рушића казују везира,
 „Да је јунак у Турској на гласу,
 „Да ј' господство на сабљи добио,
 „Е остао сиротан по бабу. 375
 „А сад му је султан обећао,
 „Даће њему секу султанију,
 „Нек га зову зетом царевијем,
 „Ако теби хака главе дође.“
 Зачу Вељко, пак се насмијао, 380
 Има каде одговорит' вили:
 „Што су мене преварили Турци,
 „Нешто земље похарали тајно,
 „То нијесу чинили јунаштво,
 „Јер не бије јунак пријеваром. 385
 „Што се јадаш, да ће поћи Турци
 „И харати уз Мораву амо
 „То се слабо у ме поуздаваш.
 „Ни Варварин оплијенит' не ће,
 „Акамоли доћи Параћину; 390
 „Бог је с нама, није са Турчином,
 „А срећа му војничка у руци.
 „Што ми хвалиш, и што бројиш Турке,
 „Мени ј' Туре свако поједнако,
 „Било с реда, било обирано, 395
 „Што Турака више на мејдану,
 „То ће бити жешћега јунаштва,
 „И Турскијех више посјећ' глава,

„И већега биће нам шићара,
 „Што јунаку ваља по мејдану, 400
 „У бољем је онда рахатлуку,
 „Рушић ми је ка' и друго Туре,
 „Нек се куне, и нека се хвали,
 „Бог ће дати, не ће погодити,
 „Ни загрлит' султанове сеје. 405
 „Јесте Рушић сретан војно био
 „Ратујући с Караманлијама,
 „Но видићеш, како ће му бити,
 „Кад се са мном срете и удари.“
 Тако вили отпоручи Вељко, 410
 Пак дозива бинбашу својега,
 Те му 'вако говорио Вељко:
 „Хаци-Нико, моја десна руко!
 „Боље трчи доље до Кладова,
 „Поздраве се Орурк' пуковнику, 415
 „Кажи њему, ударише Турци,
 „Све му кажи, што је и како је.
 „Нека дигне Москове јунаке,
 „Да идемо дочекати Турке
 „У равноте поморављу, Нико, 420
 „Код лијеца села Варварина,
 „Онђе с Турцим боја да чинимо,
 „Да душманин не умиче даље,
 „С наше муке да му није хвале.“
 Хаци-Ника оправдио Вељко, 425
 Пак призива себи буљукбаше,
 Једно бјеше Тимочанин Бобо,
 А друго је Абраш Каравлашић,
 Те и њима војвода заказа:

„Чујете ли, моји соколови! 430
 „Ријеку ми диж'те и Крајину,
 „Потрчите с војском Параћину,
 „Привикните тамо Србадију
 „Ја од Бање и од Каменице,
 „Параћина и од Раванице. 435
 „Онђе ћете мене дочекати
 „И Москове наше пријатеље.“
 Млађи слуша свога старијега,
 Отидоше одмах по ријечи,
 Неко десно а неко лијево, 440
 Како коме удеснији народ
 Те му хоће по ријечи поћи;
 Подигоше, што је за оружје,
 Преко Мосне одоше планине,
 Параћину сретно доходише. 445
 Ту нијесу дуго зачамали,
 Затрајат' се неће Хајдук Вељко,
 Кад му воља на бој на Турчина,
 Брже јунак с војском придолаза
 И ту уза њ Московија дође. 450
 Москови су на боју делије,
 Хаџи-Нико чим Орурку дође,
 Те му поздрав донесе од Вељка,
 Одмах узе четири хиљаде
 Своје војске, и топове крену, 455
 Што му ваља уз толико војске,
 Те отиде по ријечи Вељку.
 Кад се тако искупише војске
 На рочишту код воде Мораве
 Код паланке мала Параћина, 460

- Орурку је бесједио Вељко:
- „Господине Царски пуковниче
Зазорно је, да ја учим тебе,
„Како ваља војевати с Турцим;
„Ти си војник учеван и царски, 465
„И ти знадеш, што гођ ваља војсци,
„Талум — војске кад су на мејдану;
„Али Турци нису регулати,
„Самовољно иду и без умно
„По хадету њину војничкоме; 470
„Од како се знадем на свијету,
„Ја сам с Турцим' у боју и кавзи,
„И ја Турски ратовати знадем,
„Е сам од њих тако научио.
„Ка' братињу прими ријеч моју, 475
„И видјећеш јада од Турака.
„Сад нам ваља Мораву пријећи
„Више ушћа, више Варварина.
„Турци су нас досад осјетили,
„И они ће улогорит' војску, 480
„Шаранпове себи поградити
„Више села, до врха планина.
„А ти твоју улогори војску
„Насред равна поља Варваринска,
„На погледу паши Рушић' паши 485
„И његовој одабраној војци;
„И ти узми моје коњанике,
„Имаде их пет тисућа равно,
„И пјешака до три четвртине
„Ту ће бити до десет тисућа. 490
„И топове и џебхану тешку.
„Но не мој се шанчит'ни копати,

- „Ни трудити нашијех војника;
 „Не ће наглит' са мном на бој Турци,
 „Најприје ће мене уходити, 495
 „Да дознаду шта је и како је,
 „И од куда ударит' им ваља,
 „Кад би јунак ја се затрајао,
 „Те не б' на њих ударио први,
 „Ка' што они већ за мене знаду, 500
 „Да ја не дам почекати на се;
 „Но у другу данас ми је руку,
 „Кад је Руског цара војска овђе,
 „Трећину ћу узет' пјешадије,
 „И моје ћу повести бећаре, 505
 „И заћићу Турцим' испријека
 „Све низ поток долем Каленићким,
 „А у јутру, чим зора заплави,
 „Док нас нису уходили Турци,
 „Да т' опрему не виде војничку, 510
 „Ти напусти наше коњанике,
 „Нек ударе на хордију Турску,
 „Нек започну боја са везиром,
 „А кад на њих наклопе се Турци,
 „Нек измичу, нека боја бјеже, 515
 „Да је мени просто ударити.
 „А ти гради од солдати града
 „И управи ватром, како знадеш,
 „Те дочекај жестоке хртнике, 520
 „Што халачу и што „бујур!“ вичу,
 „И тјерају, кад ко од њих бјежи.
 „Јуришићу онда испријека,
 „И нагнаћу на Мораву Турке

„Код џебхане што су и топова, 525
 „Разметућу огњем попалићу
 „Турски логор, припрему војничку;
 „Забунићу пашу хвалисава,
 „Не ће знати, камо ће бјежати.“
 Вељко рече, Москов не порече, 530
 Слушају се ка' добри јунаци.
 Чим је паша од ухода својих
 Разабрао, да на њ иде Вељко,
 Тако паша улогори војску
 Опшанчи је, и утврди себе, 535
 Да му Баур не би изненада
 Досадио ноћу из планина.
 А рад паша отпочинут' с миром,
 И да гледа згоде и прилике,
 Како б' Турчин доскочио Вељку, 540
 Султану се везир похвалио,
 Да ће снагом и својим јунаштвом
 Покорити Србе и Србију,
 Погубити дели Хајдук Вељка;
 Но Нишлије казаше му Турци, 545
 Да то није ласно учинити,
 Ни побит' се с Хајдук Вељком шала.
 Лукавац је Рушић паша био,
 Кад у очи било пред Турцима,
 Претвара се, ка' да не вјерује, 550
 И говори пред Турцима храбро,
 Исто даде на хабар султану,
 Нек с' радују по Стамболу Турци.
 Али везир друкчије премишља,
 Кад до живца и до боја дође, 555

Бојао се покоља голема,
 Ако како везир не надмудри.
 А у туђу земљу угазио,
 Гђе му није дуга војевања,
 А не смије изгубит' мејдана, 560
 Е ни од куд помоћи му није,
 Ни убјећи ласно не могаше.
 На свом сенту дели Хајдук Вељко
 Како хоће може ратовати,
 Да изгуби и више мејдана 565
 Помоћи му иду са свих страна,
 А горе му и планина свака
 Вазда своја, како домовина.
 Мудар везир разумјео томе.
 Тако стаде једну ноћцу мирно. 570
 Сваки мисли, да најбоље ради.
 Кад у јутру зора забијели,
 Орурк топа хаберника пали,
 Даде знака својим хатлијама,
 Да измаме из логора Турке, 575
 Да измаме, и да их намаме
 На живога од солдати града,
 На топове на ситне картече.
 Трком трче Српски коњаници,
 Да погазе у логору Турке, 580
 Но до Турског кад дођоше шанца,
 Ударише натраг, успрегнуше,
 Тек по једну бацише кубуру,
 И страшиво назад побјегоше.
 За њима се натураше Турци, 585
 Све хатлије жешћи од жешћега,

Све хртници, убојице саме,
 Да сијеку, хоће, бјегалице,
 Ал' да видиш чуда големога!
 Неста Турцим' Српских коњаника, **590**
 За кару им из ока измакли.
 На муку су натркали Турци,
 Страшну муку, на Московску кару,
 Од војника што се град огради,
 А мучниј' је од свакога платна, **595**
 Јер се миче, на све стране туче,
 И путује, и гони и бјежи,
 Како ваља и старији каже.
 Пушком бије и топом убојним,
 Може копљем и ситним оружјем, **600**
 Кад душманин донагна се близу.
 Хрпом чека, а хрпом и туче.
 Кад на кару натркаше Турци,
 Суну огањ од живога града,
 Те обори коње и јунаке, **605**
 Оста пустих и коња и људи,
 Што остало то се забунило.
 Москови се тадај размакоше,
 Напустише Српске коњанике,
 Те на Турке јуриш учинише, **610**
 Сјекоше их до њихова шанца,
 Кад сагнаше у шанац бјегунце,
 Те капије отворише Турци,
 И згазише своје шарампове,
 Тад за њима Српски коњаници **615**
 И пјешаци од војске остали
 Јуришише у логора њина.

Испријека, Турцима е ребара,
 Ударио из планине Вељко
 С бећарима и с Тимочком војском; 620
 На пашин је дундар нагазио,
 И на оне младе пашајлије,
 На тобције и на сеисане,
 На коморе и Турску заиру;
 Те од свега русвај починио, 625
 Потлачио, логор запалио,
 Од везира чудо учинио.
 Још да видиш силнога јунака
 Славна Срба Петровића Вељка!
 Право зборе и говоре људи, 630
 Да онаког не бјеше јунака
 У Србина, нити у Турчина.
 За мејданом није стало Вељку,
 Да растјера са мејдана Турке,
 Да се рече: мејдан одржао. 635
 Вељко бије, да Турчина није,
 Вељко хаје, нека га нестаје,
 Да Србину мање досађује,
 Нек се једном Срби ослободе
 И на путу и на дому своме, 640
 Да не преза и да не зазире
 Од Турчина, што хара и роби,
 И што мукте живи на свијету.
 Какав Вељко онако му друштво,
 Јесте мало, ал' је поуздано, 645
 Угледа се млађи на старијег;
 Ваљану се ласно на ваљана
 Угледати, и онакав бити.

Да се коме придесити било,
 Те чинити сехир од мејдана,
 (Поиздаље, изван топомета,
 Кад на десет по један удари,
 Пет сијече, а пет од њег' бјеже,
 Хајдук Вељку ни хесапа нема
 Ни његој силној бећарији. 655
 Како Вељко сабљом удараше,
 Кажу људи, полијећу главе,
 Како десет руку да имаде.
 Сначу Турци на земљу са коња,
 Од сабље му под коње се крију;
 Ни ту од њег' нису сербез били,
 Ту их нађе зрно из кубура;
 Кога иште, не сакри се онај,
 На ког пође онај не утече,
 Јер имаше кушља коња свога
 Према зору своме и јунаштву;
 Што је Вељко међу јунацима,
 То је кушњо међу хатовима;
 Онаки се лисно не састаше,
 Дobar јунак са добрим коњицем. 670
 Да виш бруке од пашине хвале!
 Што од сјече остало му војске
 Бјежи Нишу у Мораву шњоме,
 А Видина на видјео није,
 Нити знаде одкуд су му врата,
 Ни како се улази у њега,
 Нити видје једног Видинлије,
 Да му каже; како је у граду,
 Како му је злослутно Вељко,

Онако му срећа донијела. 680
 Грдан оде, а грђа му војска,
 Ја Махмуту својему султану,
 Како л' ће му бити на дивану,
 Кад га султан запита за хвалу,
 И за ријеч, што је оставио, 685
 Када с војском на Србију пође?
 И Вељко се био обранио
 У лијеву у јуначку руку,
 И носио биљег свог вијека
 Мало сакат у шаку лијеву. 690
 Оста мејдан Орурку и Вељку,
 На мејдану педесет тисућа
 Јењичара, султанских синова,
 Камо чудо, што у води оста,
 Кад насрну убјег на Мораву, 695
 Да утече од покоља Вељку.
 Пуно пустих Турскијех барјака,
 И на њима Турско обиљежје.
 Од Срба је шеснаест стотина,
 Од Москова три стотина пало 700
 Ка' јунаци с раном на прсима.
 А Орурк је 'вако говорио:
 „О јуначе дели Хајдук Вељко!
 „Благо с тобом твојој постојбини!
 „Уз тебе је ласно на бој поћи,
 „На бој поћи, сретно војевати, 705
 „Кад си војсци и срце и душа,
 „А страшило душманину клету,
 И Крушевац благосиља Вељка:
 „Жив нам био, Петровићу Вељко! 710

„Жив и сретан роду на захвалу!

„Бог ти дао, што у њег' искао

„И кнез Лазар наш светитељ Српски,

„Кад му браниш града и столицу.

„Подигни је опет у Крушевцу.“

715

Тадај било, а сада велимо:

Шта ниј' било, шта ли бити не ће,

Да је Вељка и онаке среће.

Све је то било, а сада велимо:
 Ка' што је било, шта ли бити не ће,
 На крушевцу града и столицу,
 Не томе се не треба,
 Кад се каже, Цару,
 А у њему султан,
 И по њему свако,
 Јер му ћебу и његово,
 На алжоран ве вапони,
 Оје је свјетла милост,
 Нахмуд султан и,
 Е од свагај мучно,
 Москва му асље,
 Баранашину и Караџићу,
 Стамбулу се све прима,
 На Дрину му страда,
 Од некаква Лазарца,
 Што доведе бјесте,
 Али-паша погубио,
 Под Гучевом у кривој,
 На Долици разбој,
 Поцрпе му и,
 Ово му Немања,

Бој на Неготину,

(од Јоксима Новића Оточанина.)

Од како је града Цариграда
 На овоме бијелом свијету,
 И од кад се постамболи тужан,
 Није вако био похрђао,
 Нит' се 'вако порушио ружно 5
 Као што је од неког земана;
 Ни онда му није горе било,
 Када су га узаптели Турци,
 И хајдучки на силу узели
 На погледу земљи Еуропи, 10
 И у пркос Хришћанлуку њену.
 Затворено све је узапћено;
 Невиди се хитрих трговаца,
 Е не има пазара ни ћара;
 Не види се вјештих занатлија 15
 За посао нико им не пита;
 Пуно брижан сједи механџија,
 Не ма њему обичних бекрија,
 Ни гостију, пак ни харча не ма,
 Не крчми се пиво ни јестиво; 20
 Не ма кајде ни мектеру вајде,
 Све је јадно, ни зашто не мари,
 Нити гледи нити зашто пита.

Хришћанлука, што је у Стамболу,
 Што се онђе деси јабанлија, **25**
 Све је сјетно, све је невесело,
 Све зловољно и у чуду неку.
 Да с мунаре не заучи хоџа,
 Би рекао, Стамбол изумрије.
 Осим паса и осим мачака, **30**
 Жива ока није на сокаку,
 Све је пусто по Стамболу граду,
 Ка' што бива по крваву боју
 На кужноме каквом разбојишту.
 Но томе се не треба чудити, **35**
 Кад се каже, Цариград је Стамбол,
 А у њему султан господари,
 И по њему свако се повађа,
 Јер му ћефу и његовој вољи
 Ни алкоран не заповиједа, **40**
 Он је свјема милост и немилост.
 Махмуд султан пуно мучан бјеше,
 Е од свагђе мучне доби гласе:
 Москови му земље преузели,
 Каравлашку и Карабогданску, **45**
 Стамболу се све примичу ближе;
 На Дрину му страдали Бошњаци
 Од некаква Лазаревић' Луке,
 Што војводе бјеше у Србији,
 Али-паша погубио војску **50**
 Под Гучевом у кршноме Јадру
 На Лозници разбојишту стару;
 Поцрње му на Дунаву било,
 Отео му Петар из Добриње

И Кладово и Брзу-Паланку; 55
 Поњајцрњи дођоше му гласи
 Од Тимока и црне Ријеке,
 И од Ниша и Мораве Бинче,
 С Варварина хабар загрдио,
 Рушић пашу гђе разбио Вељко, 60
 Јењичаре исјекао Турке,
 Султанове биране јунаке,
 И барјаке освојио Турске
 На срамоту паши и султану.
 Грдни гласи њега узмучили, 65
 Те је јасак султан учинио,
 Да никоме рахатлука нема
 У Стамболу у његову граду,
 Да не има свирке ни весеља,
 Да не има ником светковине. 70
 Нико ни с ким да се не састаје,
 Ни на путу да се не удружи,
 Нека није шетње по сокаку,
 Ни састанка ни љубави какве,
 Нек се алке поснимају с врата, 75
 А мандали нек се не устуре;
 Када султан жали и тугује,
 Нек лелече свијет и јаоче.
 Тако султан хоће у Стамболу,
 Што он хоће, оно бити мора, 80
 Ма све трећем поискао главу,
 Одмах би се мртве доносиле,
 Са главама да бригу разбија.
 Турчину је само Турчин мио,
 И Турчина Турчин жали само, 85

Ни с ким другим милосрђа нема.
 Султана су дерти занијели,
 Те се био затјекао ружно,
 Да се не ће оставити кара,
 Мучна запта у Стамболу своме, **90**
 Душманима док се не освети,
 Не освети Србу и Москову,
 Јењичаре не покаје своје.
 Томе дуго пролази вријеме,
 Година се двапут мијенила, **95**
 Ни једном се султан не освети,
 Нит му војска отвори јунаштво,
 Да се чимгођ мога похвалити.
 Најзад султан молити се мора
 Највеће му душманину своме, **100**
 Молио се силноме Москову
 Великоме цару Александру,
 Цар милостив, те је попустио,
 И Султан се њему домолио.
 Јест му ријеч сила поклонила, **105**
 Поред мира, да у њег не дира.
 Но муке је кајат' Јењичаре
 Што падоше силни немилие,
 Код малена села Варварина
 У равноме Српском Поморављу. **110**
 Јера Вељко не знаде за мира,
 Што Москови углавили с Турцима.
 Султан мога подигнути војске,
 И на Вељка опет завјештити,
 Но боји се обрукат' се може **115**
 Пред свијетом, што му није мило.

Диндушмаин Турчину је Вељко,
 А чудно је препануо Турке,
 Вољели би на свакога поћи
 На свакога и цара и краља, **120**
 Ма да бјеше преко девет мора, —
 Још би прије уфали се били,
 Да ће дома доћи са мејдана,
 Но да пођу Нишу и Видину
 У коншилук, крвави муштулук, **125**
 У коншилук дели Хајдук-Вељку.
 Знаде султан, те се јоште таре,
 И тугује нигда не престаје.
 Кол'ко султан дуго туговао,
 И њему се досадило било, **130**
 Некмол не би туђему свијету,
 Ког не боли ни срце ни душа,
 Тајом султан диван учинио,
 Обредио све везире листом,
 Нудио их да пођу на Вељка, **135**
 И сваки се био постидио,
 А имаде добра изговора:
 Што Србија била недалеко,
 Те не знаду земљу ни каква је,
 Нит Српскога познаду народа, **140**
 Пак је мучно у земљи незнаној
 С непознатим боје учинити.
 Јесте мука обећати било,
 Да ће поћи, да ће сретно проћи,
 И назад се повратити дома; **145**
 Још је горе било свјеровати.
 Сви везири и све аскер-паше

Добро знаду за све паше редом,
 Како бјеше њима у Србији,
 И како су пролазили с Вељком; **150**
 Свак се боји, јер му игра глава
 Кад расрди својега султана.
 Најзад султан Рушића дозива,
 Њега кори, овако му збори:
 „Пуно сам се поуздао у те, **155**
 „Дао сам ти, што си поискао,
 „Све по избор боље Јењичаре,
 „Ти одведе поноситу војску,
 „Одведе је ал' је не доведе,
 „Већ остави у земљи Србији. **160**
 „Нек се Срби поносе и хвале,
 „Нек је мени срамоте и квара
 „Дахилука Србу и шићара.
 „Зазор ми је од краљева других,
 „Е елције њине пропитују, **165**
 „И чуде се мени и брукају,
 „Гђе се бијем девет годин' дана
 „Са Србијом, клетом хајдучијом,
 „И вазда ми пострадала војска.
 „Веће ми је војске погинуло **170**
 „Око Срба и око Србије,
 „Нег' што има у Србији душа,
 „Да узмемо све на перо главе.
 „Шака људи мене надјачала,
 „Шака Срба не боји с' Турака, **175**
 „Што су некад свијет препадали.
 „Свако ми се и смије и руга,
 „Елције ме жале јабанлије,

- „Што Србима одољет' не могу
 „Ни Србију земљу покорети, 180
 „Код толиких мојијех Турака.
 „Та не могу боја учинити,
 „Ни бити се с једнијем хајдуком,
 „Ни њему се како осветити,
 „Који ми се попео на душу; 185
 „Нити могу покајати тужан
 „Дјецу моју, јадне Јењичаре,
 „Што Варварин (селиштем се звао!)
 „Прогутао, вода г' прогутала!
 „Но чу ли ме Рушићу везире! 190
 „Кад сам собом данас ниси кадар
 „Бојак бити, мене осветити,
 „Би л' ме знао барем сјетовати,
 „Би л' ми знао проказати кога,
 „Да ј' подобан и да је вриједан 195
 „Побити се с оним Хајдук Вељком?
 Понизно му паша одговора:
 „На милости, царе господине!
 „Ја нијесам никад помислио,
 „Да ће мене разбит' Хајдук Вељко. 200
 „И ја ти се подхватит' не могу,
 „Да ти кажем нашега јунака,
 „Да му дадеш твоју силну војску,
 „Да шњом иде у земљу Србију,
 „Да удари, и да надјуначи, 205
 „Како желиш, онога хајдука.
 „Но како си с Московом на миру,
 „Са караџом Влахом у дослуку,
 „Да ми дадеш пашу капетана,

- „И Рецета агу и диздара 210
 „Од онога Адакала тврдог,
 „Да с четири ударимо стране,
 „Еда б' силу како забунили,
 „Или како поломили крила;
 „Кад нестане крила у сокола, 215
 „Сане њему и воља и срце,
 „За жалости немоћ обузме га.
 „Тако може бити и јунаку,
 „Кад попада њему околина,
 „Кога воли, када му се стопа, 220
 „Мориће га срџба и љутина
 „Пућиће му срце од жалости,
 „Клонуће му снага и јогунлук.
 „А када би предобили Вељка,
 „Од све земље главнога јунака, 225
 „Што на њега вас свијет погледа,
 „Ласно би нам било са Србијом:
 „Богате су Српске поглавице,
 „А богату жао је мријети,
 „И на пусто оставити благо; 230
 „За богата није војевање,
 „(Мало их је као Хајдук Вељко,
 „Што војује за дом и за народ.)
 „Но рахатлук и замјена добра
 „Да се тови, и да паре броји, 235
 „Из одаје да заповиједа,
 „Да се чува сунца и времена,
 „Све богату може наудити.
 „Тако ти је данас у Србији,
 „И на оном горњему Дунаву. 240

Султан мисли, и премишља умом,
 И добру се досјетио своме.
 Сретан часак поријетко дође,
 Још поређе уварда га човјек,
 Уварда га и употреби га, **245**
 Јер човјека радо мимоиђе.
 Но султан га држи не пушта,
 Подобри се Рушићу везиру,
 Те овако њему говораше:
 „Чу ли слуго Рушићу везире! **250**
 „Добру си ми ријеч говорио.
 „А би ли се поуздао данас,
 „Да ти дадем моју силну војску,
 „Да ти дадем пашу капетана,
 „И онога агу Реџеп-агу, **255**
 „Што је диздар Адакалу моме,
 „И караџу да ти, слуго, дадем,
 „Су четири да удариш стране
 „Дај побијеш силна Баурина?“
 Вели њему паша Рушић паша: **260**
 „Султан' царе, мили господине!
 „Дај ти мени твоју силну војску,
 „И дај мени пашу капетана,
 „И онога агу Реџеп-агу,
 „Дај ти мени Караџу војводу, **265**
 „И дај мени сто тисућа војске,
 „А сврх свега делибашу твога,
 „Ти јунака кара Мустаф' агу,
 „Ја се недам, може добро добро бити.
 „Нит' је стална срећа, ни несрећа, **270**
 „Све вријеме носи и односи;

„Да је неком свагда поједнако,
 „Морао би себи кидпсати
 „Убити се, или објесити;
 „Од среће би силне превелике, **275**
 „Ја кад не би кадкад попустила,
 „Многи свијет сишао се ума,
 „Јер се свега преситио блага,
 „Зар и Вељку биће у вијеку,
 „Црна дана, царе, и зла часка, **280**
 „Ка' и другим досад јунацима,
 „Вјековјечит не оста ниједан;
 „Дуговјечни слабо је јунака,
 „Мејдани су јачи од година,
 „А године животу нам суде. **285**
 „Ја несреће посестрио нисам,
 „А нисам се ни окова' шњоме,
 „Да се никад растат' не можемо;
 „До другога може свакад поћи.
 Цару мила та бесједа била, **290**
 Те му срце попусти памети,
 Па укида јасак у Стамболу
 И покору, што нагрди града.
 Велики је диван учинио,
 Сва господа на диван му дође **295**
 Сви везири, цареви већили;
 Султан њима 'вако говораше;
 „Пуно вас је на дивану моме,
 „Но ниједног није на мејдану,
 „Да поврати Турскоме јунаштву **300**
 „Стару славу, и образ освјетла
 „Свом падици, и самоме себи.

„Да ми није Рушића везира,
 „Не би знао, што од своје главе
 „Да учиним данас пред свијетом; 305
 „Рушић један замјена је моја
 „На бојноме пољу на мејдану;
 „Нека му је захвала од мене,
 „Што ће мене јунак да освети,
 „И покаје моје Јењичаре; 310
 „По данас ће на свакоме мјесту
 „Рушић паша замјена ми бити;
 „По данас је паша мухурлија,
 „Велик' везир над свим везирима.“
 Кад то султан рече на дивану, 315
 Рушић му се клања до земљице,
 А Рушићу остала господа.
 Кад се Рушић докопао власти,
 Како тица из кавеза зрака,
 Диже Рушић силовиту војску, 320
 А написа два оштра Фермана,
 Једног прати паши капетану,
 А другога Реџепу диздару,
 Нек готове њине буду војске.
 Још је једну књигу написао 325
 Каравлашку Караџи војводи,
 Њега зове како пријатеља,
 Кад затреба, да у помоћ дође.
 Кад је тако био наредио,
 Отпутова у Србију с војском. 330
 Господски је и пашински везир
 Путовао, коначећи често,
 Те му чила и одморна војска

У Србију до Видина дође.
 А ту га је био дочекао **335**
 Кара Мујо, царев делибаше.
 Зато не ма ни хабера Вељко,
 Сobot чини један за другијем,
 Гђе се части, ту и попијева,
 Дом је добар, а домаћић честит, **340**
 Ти не квари ништа добре воље.
 Но кад Турчин прикучи се близу,
 Те се пође уклањати робље
 Испред војске Рушића везира
 На ономе крају од Дунава, **345**
 Ев' покликну са Мироча вила,
 Те дозива Петровића Вељка:
 „Побратиме, дели Хајдук Вељко!
 „Остани се части и пијанке,
 „Прођ' се свирке, прођ' се попијевке, **350**
 „Купи војску, штогођ већу можеш.
 „Ето на те великог везира,
 „По имену паше Рушић' паше,
 „Уза њ иде паше капетане;
 „И Реџеп му, диздар Адакалски, **355**
 „Помоћи ће с градским леверима;
 „Каравлашић караџа војвода
 „Са својом ће помоћи му војском.
 „Ако можеш пребројити траву
 „У равноте пољу Видинскоме, **360**
 „И пијесак сићан крај Дунава,
 „Ил' звијезда на небу ведреме,
 „Тако можеш пребројити војску
 „Рушић паша што је води на те.

- „У Турчина у Турског' султана 365
 „Има земље свуда по свијету,
 „И свијета има свакојака;
 „У пашиној, побратиме, војеси
 „Све разлике можеш догледати,
 „Јер се сила од све земље дигла. 370
 „Рушић паше сад је мухурлија,
 „Да потаре сву цареву војску,
 „Нема коме дават, одговора:
 „Што учини, цар је учинио,
 „Пуна му је сад власт од султана, 375
 „Обзират' се не ма ни на кога,
 „А зазоре ни укора не ма.
 „На тебе се везир изузео,
 „Што си њему крдисао војску,
 „И потрчо силне Јењичаре 380
 „Код малена села Варварина,
 „У питомом оном Поморављу,
 „Са Орурком и са Московима.
 „Потрошиће сву цареву војску,
 „Да освети господара свога, 385
 „Да покаје дјецу Јењичаре,
 „А да теби хака главе дође.“
 Но да видиш тога Хајдук Вељка.
 Грохотом се насмијао вили,
 И овако говорио њојси: 390
 „Посестримо, Мирочкиња вило!
 „Јеси луда, препадаш се сама,
 „И мене би поплашила била,
 „Да ја Турске не познајем војске.
 „Рушић паша, силан мухурлија, 395

- „Мени, вило, ка' и друго туре;
 „Што сам 'наких посјекао глава,
 „Да ти на сну пред очи изађу,
 „Не би дуго пожељела санка;
 „Ако Бог да, будем среће старе, **400**
 „Подићи ћу и његову главу.
 „Планинкињо, посестримо вило!
 „Кад завидиш гостовању моме,
 „Жао ти је, што живим узурно,
 „А дижеш ме, да сам на опрезу, **405**
 „На опрезу и добру опазу,
 „Ну запази, да ми право кажеш,
 „Од куда ће ударити Турци
 „Понајприје, да се њима надам,
 „И да њима приправим дарове **410**
 „По староме моме обичају.
 „Нит' број Турке' нит' ми броје кажи,
 „Не питам те, колико их има,
 „Но те питам, гђе су, вило, Турци.“
 Опет њему проговара вила; **415**
 „Не играј се, побратиме. главом!
 „Не шали се, не мој иштетити.
 „На Кладово удариће Турци,
 „Да збјегове назад сузбиједу,
 „Да се натраг Адакалу врате. **420**
 „Са свих страна удариће Турци,
 „Од Видина пак до Неготина
 „Све ће поље сила притиснути,
 „Неготин ће опколити војска,
 „С обје стране Тимок ухватити **425**
 „И Буковчу, видине Праховске,

„И планину изнад Неготина,
 „Не срди се, казати ти морам,
 „У Турчина да је сила страшна
 „Да је теби, што имадеш војске, 430
 „Срца твога и твога јунаштва,
 „Да сијече, ка' што ти сијечеш,
 „Сијекући пала б' од умора,
 „И још не би свуголику војску
 „Рушићеву истријебит' могла.“ 435
 Вила вије, а Вељко се смије,
 Пак дозива брата Милутина,
 Те млађему брату говораше:
 „Милутине, мој рођени брате!
 „Боље да си, брате, на Кладову, 440
 „Тамо ћеду ударити Турци,
 „Наше робље и збјегове наше
 „Хоће назад да сузбију Турци,
 „Да поврате натраг Адакалу.
 „Пази добро да не буде робља, 445
 „Не упусти робе у Турчина,
 „За свакога ваља одговорит',
 „Ја ћу Богу, ти ћеш, брате, мени.
 Кад Милутин брата разумјео,
 Брже оде, куд старији каже; 450
 Он идовуд а одонуд Турци,
 Гђе се срели, ту се и побили.
 Но Милутин јунак на мејдану
 Бије Турке, а заклања робље;
 Ту нијесу досадили Турци, 455
 Но крвавих побјегоше глава.
 Ал' да видиш Рушића везира,

Када дође бијелу Видину,
 Везирски се и господски влада;
 К себи зове Видинлије Турке. 460

Све главније аге и бегове,
 И од града што су старјешине,
 Поносито њима бесјеђаше:

„Море Турци, јер се подадoste
 „Својој раји, голој Србадији? 465

„Зар вам није стида и зазора,

„Да вам раја по Видину суди,

„По Видину, и око Видина!

„А још већа срамота је ваша,

„Што самоме цару досадиште 470

„Жалећи се, и тугујући се

„На хајдука Петровића Вељка.

„Сад је султан мене запратио

„Мухурлију великог везира,

„Да ја видим шта је и како је 475

„И учиним, шта је мени драго.

„Сву истину кажите ми праву,

„Гђе ћу наћи противника клета,

„Зулућара тога Хајдук-Вељка?

„Видјећете шта ћ' одњега бити, 480

„Кад га везир пред собом призајмим.“

Мука била и жао је било

Тим Турцима од града Видина,

Што их кори везир и наружи,

А не смију великом везиру 485

Да поврате жао за срамоту.

Ихтијар се подесио један,

Те везиру хоће да откаже

- Како ваља Турски и требује,
И оваку ријеч проговори: **490**
„Господине, велики везире!
„Ти си свагђе у Турскоме царству
„Меште цара нашега султана.
„Иштеш од нас сву истину праву,
„Јасам Турчин, лагат' не умијем, **495**
„Да ј' за главу, истину ћу рећи
„Моме цару и теби већилу.
„Што нас кориш, те нас кукавичиш,
„Због Србаља и због Хајдук Вељка,
„Није право, честити везиру. **500**
„Што смо данас Турци Видинлије
„У овоме затвореном граду?
„Ми смо, пашо, како хапсеници,
„Из града се маћи не смијемо,
„Видина би могли напустити, **505**
„Пак би црње а и горе било.
„Док је у нас било бећарије,
„Били смо се пуно изван града,
„Кад јунаци наши изгибоше,
„Што нас оста у град прибрасмо се, **510**
„Да тек цару одржимо града.
„Праћао је султан више реди
„Помоћ нама, са пашама војску,
„Но све разби и растури Вељко,
„Да ми Турске невидјесмо војске, **515**
„Но данаске ове твоје прве;
„И то не би тако ласно дошла,
„Да је Вељко у његовој Бањи,
„Он би тебе био, запазио,

„И И без јада не би пропустио. 520
 „Што за њега питаш и разбираш,
 „Он је свагђе, чистити везире,
 „Град Неготин столица је Вељку,
 „Но он не ће дуго загамати,
 „Он ће сићи у поље Видинско, 525
 „И с тобом се хоће огледати.
 „Јунаштвом му, нити силом својом
 „Досадити не ћеш заникада,
 „Но намјером или згодом каквом.“
 То му рече, поклони се смјерно, 530
 Но везир се био посилио,
 Ка' да слуша ка' да и не слуша,
 Што му старац био говорио,
 И што га је опинуо љуто
 Ријечима, што код Варварина 535
 Хајдук Вељко сатро му војску.
 Одби Турке ерлије Видинске,
 А призовну погларице војсци;
 По ријечи све му доходило,
 И дође му Реџеп и Каранџа 540
 Те је Рушић вијећ учинио;
 Вијећаше, било договора,
 Ко ће прије Тимок прегазити,
 На Вељкове ударити страже.
 Уходе му, а за скупе новце, 545
 Казиваше: да је свагђе Вељко,
 Но не пушта Тимок из очију;
 Јамачно ће свагђе бити Вељко,
 Гђе наиђу на Србију Турци.
 На гласу је јунак у везира 550

Османлија кара Мустаф' ага,
 Што султану делибаша бјеше,
 Мејданџија од све Турске војске;
 Затјече се великом везиру
 Да ће поћи пред Турцима први 555
 Потражити Србе Хајдук Вељка,
 На мејдану огледат' се шњиме.
 Што рекао, није порекао,
 Диже Турчин дванаест тисућа
 Све џатлија, својијех земљака, 560
 Шњима броди Тимок код Буковче.
 Тражи јунак нада се јунака;
 И не пође дуго у напредак,
 Ето њему у сусрећу Вељка;
 С неколико стотина коњика 565
 Поша' јунак међу да прегледи;
 А кад видје силу и крајину,
 Не премишља, не броји Турака,
 Већ повика својој чети малој:
 „Јуриш, браћо, за славу јуначку! 570
 „Српске земље да не газе Турци.“
 То тек рече, на коњу потече,
 А за њиме Срби свиколици.
 И Мустафа јунак на мејдану
 Најнапријед иде пред Турцима. 575
 Сретоше се добре војсковође,
 Сретоше се, пак се удесише,
 А војске им стале' те гледају,
 Ко ће коме мејдан однијети,
 И скинути са рамена главу; 580
 Свака чека срећу ја несрећу,

Како ће им бити јунацима.
 Кара Мујо говорио Вељку:
 „Стани Србо, оваки је хадет
 „У Турака и у мејданџија, 585
 „Кад с' удесе по два на мејдану;
 „Знати ваља, ко мејдан дијели.
 „Јасам главом Кара Мустаф-ага,
 „Јасам царев данас делибаша
 „И јасам се јунак затјекао 590
 „Рушић' паши, великом везиру,
 „Да ћу позват' на мејдан јуначки
 „Хајдук Вељка Српскога јунака,
 „Што препаде свеколике Турке,
 „И што поби цару Јењичаре, 595
 „А узапти све крајине наше.
 „С Вељком ћу се само огледати,
 „Сад ми кажи, ко си и од куд си,
 „Како ли се зовеш по имену?
 „Јер е лошијим боја би „и нећу.“ 600
 Хајдук Вељко њему говораше:
 „Кара Мујо, Турски делибаша!
 „Кад си, море, пошао на Вељка,
 „И желиш се удесити шњиме,
 „Сада ти је жеља испуњена. 605
 „Јасам главом Петровићу Вељко.
 „Сад ћемо се, море, огледати,
 „На погледу Рушићу везиру,
 „На погледу султановој војсци,
 „И Видину граду на крајини.“ 610
 То му рече на коњу потече,
 Да с' ударе таки хотијаше.

Ал' је хадет чудан у Турака:
 Мејданције препадају турске
 Ријечима своје противнике, **615**

Тако мујо вели Хајдук Вељку:

„Стан јуначе, Петровићу Вељко!

„Нагао си ка' на баше ваше,

„Да поплашиш мене са очију.

„Нису овђе баше ни субаше, **620**

„Већ је овђе царева крајина,

„Што узима земље и градове.

„Јасам главом царев делибаша,

„С ким сам досад мејдан дијелио,

„Тај се дома повратио није, **625**

„А вјере ми, ни ти данас не ћеш.

„Помоћи ти већ не може ништа,

„Поћиће ти до Видина глава

„У зобници добра ћога мога.“

Насмија се, проговори Вељко: **630**

„Нит' се хвали, нити ми пријети,

„То ти мејдан олакшати не ће;

„Већ ако си, како ми се хвалиш,

„Тако добар јунак на мејдану,

„То си мени жељу испунио, **635**

„Да с' удесим с бољим од другијех,

„Јер је ласно згазит' кукавицу.

„Ако ј' у те носит' главе хадет,

„Да те паша зато помилује,

„У ме није тога обичаја, **640**

„За муштулук не сијечем глава,

„Но да ми је омање душмана

„Нако себе браћи оставити.

„Волим једно Српско: Бог да прости!
 „Нек све благо султана твојега. 645
 „Сад ћемо се, море, понијети,
 „Нека виде твоје Османлије
 „И делије, што се тебе стиде,
 „Како ј' бити самном на мејдану.“
 То говори добра Кушља љути, 650
 Добра кушља коња од мејдана,
 И потеже сабљу од бедара,
 Да му Турску посијече главу.
 Трже Мујо копље отровао,
 И на Вељко копље цилитнуо; 656
 Копље звизну, добра сабља цикну,
 Двије поле од копља му пале.
 Но и Турчин сабљу потегао,
 Ражљутио под собом ђогина,
 Те један другом прикучише, 660
 Добрим коњма саставише главе,
 Да сабљама мејдан подијеле.
 Оба вјешта, а удесне сабље,
 Не могу се ласно обранити
 Не мож' сабља сабљи наудити. 665
 Има Турчин сабљу Мисиркињу,
 Што се вије ка' и гуја љута,
 Нит' се даде сјећи ни пребити;
 Има Турчин хата ђогатаста,
 Свилен' криве бојом оквивене, 670
 Што га хвале да бржега није,
 Ни жешћега кад је на мејдану
 За честита и добра јунака,
 А Мујо је јунак на мејдану,

Што је војске у Турског султана, 675
 Кара Мују сва се поклањаше.
 Но данас се јунак удеси
 С Хајдук Вељком са Турским крвником,
 И у Вељка чудна сабља бјеше
 Пребојкања од Мајдана Старог, 680
 Није гора, ако није боља,
 А под Вељком кушљо јогуница;
 Што је Вељко Турцим' на мејдану,
 То је кушљо Турским хатовима.
 Двије су се хале састануле: 685
 Људомора, брате, с коњомором.
 Подуго се били понијели,
 Те је Вељку и за муку било,
 Гђе бадава маше и савија
 Те се нечем био досјетио, 690
 За ункаш је дизген' замакао,
 Хвати малу пушку из кубура,
 Побратиме, у лијеву руку,
 Како да ће сасути у Муја
 Нато Турчин оком иштетио, 695
 Те га Вељко сабљом ошинуо
 По злу мјесту, по десници руци,
 Десну му је отсекао руку;
 Паде рука низ коња у траву
 И у руци сабља Мисиркиња, 700
 Још је Муја сабљом захватио
 По грудима и бедру лијеву,
 Јуначка му прса расјекао
 И до кости бедро засјекао,
 Од једнош му три ране задао, 705

Ниједна му није за видање,
 Видарином старати се не ће.
 Ррдне ране обхрваше Муја,
 Паде јунак са коња ђогата,
 А из траве говораше Вељку: **710**

„Молим ти се, Петровићу Вељко!
 „Не сијеци мени русе главе,
 „Не мој мени грдити тијела,
 „И тако ти пребољети не ћу.

„А халал ти моја крвца била, **715**
 „И халал ти коњиц и оружје,
 „Коња јаши, а оружје паши,
 „Нек те хвале и Срби и Турци,
 „Кад си виђен јунак на мејдану,

„И кад ти се домолити може, **720**
 „Како правом, на гласу јунаку.“

Јунак Вељко срца милостива,
 Прости Мују, да умрије с миром,
 А узе му коња и Оружје.

„Но да видиш чуда великога! **725**

Када паде царев делибаша,
 Сви су му се препанули Турци,
 Оставише Кара Мустаф' агу,
 Побјегоше пољем Видинскијем!

За њима се Срби натурили, **730**

Пратише их пољем до Тимока,
 Сијекући нагнаше на ријеку,
 И јурише до стана Турскога.

Рушић паша очима гледаше,

Гђе малина поломи множину. **735**

А када се Срби повратише,

Сваки носи биљег' од Турака.

Како нагло побјегоше Турци,

Оставише у по поља Муја,

Тичарија начела би г' жива,

740

И жива би пашчад растргала.

Но га Вељко таки запратио

У стан Турски Рушићу везиру,

Нек му Мујо за живота каже

Како му је било на мејдану

745

Јуруци га у град однијеше,

Гђе је Мујо има' домовину;

Донијеше г' жива у свијести.

Над њим када јаде јадикуже,

Удовица с дјецом кукавица,

750

Није шале, кад нестане главе,

Надалеко што је гласа дала.

Пита њега паша мухурлија:

„Шта би теби на Тимоку, Мујо,

„Зар се нађе нада те јунака?“

755

Још је био Мујо у ријечи

Измртва је паши говорио:

„Зло је пашо, не нашло, те 'вако!

„Од мене је бољи Хајдук Вељко.

„Док га чујеш у животу, пашо

760

„Нека знадеш, зло је по Турчина,

„Не уздај се у голему војску,

„Ни у мито, на у пријевару

„Јунаштву му Турчин не одоља,

„Нит' помете јуначка поштење,

765

„Нит' доскочи хајдуку јунаку.“

„Тому рече, пак јунак премину.

Рушић паша забринусе љуто
 Свакојако мислио је био:
 Да се врати својему султану, 770
 Мора лоша донијети гласа,
 А господа, што су око цара,
 Јесу пуно чудна на дивану,
 Завидљива великои везири,
 Па би пуно било опадача, 775
 А зна паша, с опасти се страда;
 Мисли везир, да на Србе пође,
 Препада се паша и боји се,
 Да му Вељко не потаре војску.
 Зла му срећа, а горе му копца, 780
 Не зна паша, шта ће ни како ће,
 Зло је вратит' без мејдана војску,
 А горе је мејдан изгубити.
 Ко очаје учиниће нешто
 Рушић паша нечем домисли се: 785
 Како јунак воли на мејдану
 Погинути, но чекат' целата,
 Да га дави по катил-ферману.
 Пак подиже од Видина града
 Из логора своју силну војску, 790
 И прикупи све помоћи своје,
 Те велику саставио снагу,
 Да га ласно не потисне Вељко,
 Не потисне и не разбије га,
 Док оптече барем Неготина 795
 Оптече га и умухасери,
 А напере силне баљемезе,
 И кумбаре и лубарде клете,

Својој војсци шанчеве погради,
 Не би л' како погинуо Вељко 800
 Сијекући око града Турке.
 Што намисли паша, и учини,
 Сву је војску у буљук сабио,
 Један буљук од све војске гради.
 Оде паша пољем од Видина. 805
 На Тимоку дочека га Вељко
 Са његових три стотин' бећара
 И његових стотину козака,
 Свега, брате, четири стотине
 Ударило на сву Турску војску; 815
 С једног краја бију и сијеку,
 А по три их обилазе војске,
 Да их сколе и да их опколе,
 Неготину пута препријече.
 Види Вељко многу Турску војску 815
 Види јунак неприлику страшну,
 Е на сваког друга његовога
 Има више од триста Турака.
 У Вељка је дружина јуначка,
 Били би се, докле једног тече; 820
 Јер никада успрегнули нису,
 Необично њима побјегнути;
 Навикли су разбијати само,
 И тлачити цо мејдану Турке;
 Но ту одвећ непутно је било. 825
 И Турчин се Богу помолио,
 Хајдук Вељко иштетио грдно:
 Погони се по мејдану с Турцим',
 Пуно Турских посијече глава,

А све иште Рушића везира, 830
 Но га јунак угледат' не може,
 Јер је везир усред своје војске,
 До њега се протућ' не могаше.
 Кад надомак био Неготину,
 Нехотија затворити града, 835
 И дати му, што је за обрану;
 Пак са својим јуначнијем друштвом
 Измаћи се у гору зелену,
 И узапит' мухасеру клету
 Из горице из зелена луга, 840
 И пометат' из бусија Турке,
 А коморе њине отимати.
 Но јунака занесе јунаштво,
 Јер не мисли, може погинути,
 А не мисли може умријети 845
 По велику по Божијој вољи,
 Нити мисли да са своје главе
 Сву Србију може ојадити.
 Ништа силан није премишљао,
 Сам је себи снага и обрана, 850
 Пак у срцу не имаде страха,
 Те не презла нигђе ни одашта,
 Свагђе му је добро поједнако
 И у гори и у Неготину.
 Тако јунак остаде у граду, 855
 Јер једину жељу имађаше,
 Да се с Турџим гони и погони,
 А види их близу Неготина,
 Пак куда би од забаве своје,
 Што кад хоће, сад имати може? 860

Но по граду наређује Вељко,
 Намјестио табље и топове,
 На бедеме тврда врже страже. 865
 А Неготин опасаше Турци,
 Око њега шанце поградише,
 До града се утврдише Турци,
 Наперише топе и кумбаре,
 И почеше Неготина тући, 870
 Топом руше, а кумбаром пале,
 Мали градић' љима одговора.
 У везира страшна ватра била:
 Код запали баљемезе старе
 А кумбаре, ус'јане лубарде 875
 Кад распали око Неготина,
 Обвије се пламен око града
 Како гуја или како муња
 Вас Неготин у диму је једном;
 Но крећу се и дрмају хуле, 880
 Просипљу се стакла и црепови,
 На бедему отворуј с' врата
 Гђе се никад није ми мислило;
 На великој Неготин је муци
 Од проклета топа и кумбаре: 885
 Но постидан није Хајдук Вељко,
 Кад запали топове на граду,
 Руши шанац и насипе Турске,
 Црном земљом засипа алаје.
 То би њему опростили Турци, 890
 Ал' лијеће граду на капију
 Су његових неколико друга,
 Што иза њ' га остати не могу,

А воле се посиграти с Турцима,
 До њега је Хаџи-Нико први, **895**
 На мркову коњу без биљега
 И без сваке мане на свијету;
 До Николе Абраш јуначина
 На јагрзу хапу Мисирскоме,
 Што је љуто што је кљусе лудо **900**
 Прем Абрашу своме господару,
 Доста мане и опет без мане,
 Један другом кад је не находе;
 За Абрашом Тимочанин Ђоко,
 Под њим доро, како дукат жути, **905**
 Не стиди се кушља Вељковога,
 Да га уздом не помета Ђоко,
 Вило би га на све стране широм.
 За њима је седамдесет друга
 Побратиме, како и змајева **910**
 Ту ниједног није у дружини,
 Што сам самцит не би ударио
 На сву силну везиреву војску,
 Добровољно да чини јунаштво,
 Е ни у што не хесапи Турке, **915**
 Но за покољ од његове руке.
 Кад испадну из капије с Вељком,
 Сва се Турске усколеба војсна,
 Јер не бјеше Турака, јунака,
 Да се желе шњима огледати, **920**
 Сви се боје да оа њих не дођу,
 Те промичу једни мимо других
 Тумарају, да се не удесе.
 А Вељку се живо срце смије

И чети му малој а јуначкој, 925
 Кад опазе оне страшивице,
 Гђе се клоне и испред њих бјеше.
 А кад јурну јунаци у Турке,
 Седамдесет и три руке маши,
 Седамдесет и три сабље с'јеку, 930
 И толико има крченика
 Кроз пашину око града војску.
 Ја шта ради од Турака Вељко:
 Како соко с високе стијене
 Кад запази јато гавранова, 935
 Гђе му иде све гнијезду ближе,
 А мрциног не трпи му смрада,
 Те свакоме душманин је врану,
 Кад улети међу гавранове
 Кол'ко претил, онолико киван, 940
 Тичарију смота и савија,
 Врани прену, свак на своју страну,
 До свакога не може се доћи,
 За ким пође, оном главе дође;
 Тако Вељко по пашиној војсци, 945
 Добро кушља под собом озноји,
 Јер за сваком мора трчат' главом,
 Кад га нико дочекат' не смије.
 Хаџи-Нико с десна напоредо,
 А с лијева Абраш будалина, 950
 До Абраша од Тимота Ђоко,
 На старијег, од више година
 Војујући, угледају с' свога,
 На њих, брате, дружина остала,
 Те крдишу око града војску, 955

А без пушке и икакве вике,
 Ван међ собом што се деру Турци,
 По трипута коло саставиду
 Око града сијекући Турке.
 Чудан био обичај у Вељна: **960**
 Не да мира ни ноћу ни дању,
 Не ма Турцим' сана ни одмора,
 Не 'маше им мјеста скровитога,
 Свуд је Вељко и у свако доба;
 Жестоко их и ломи и мори, **965**
 Гори им је од свијех топова
 Но силна је у Турчина војска,
 Мало руку исјећи је не ће;
 А и Вељку на смак иде војска:
 Што је жешће, то се изранило, **970**
 Што лошије, нешто изгинуло,
 А нешто се и препало било.
 Још је Вељку понајтеже било,
 Што Кладово бранити мораде,
 Те својега прати Хаџи-Ника, **975**
 Јер у њему поуздање бјеше.
 Абраш му се разбољео страшно
 Од болести грдне ватруштине.
 Само Ђока што још бјеше шњиме;
 И што млађег брата добавио **980**
 По имену брата Милутина;
 Но му не ма Ника ни Абраша,
 Те соколу опадају крила,
 Не може се хитро и весело
 Ни дизати горе под облаке, **985**
 Ни спуштати за добријем ловом.

Сине воља кад нестаје моћи,
 Брани Вељко свога Неготина,
 Узаптио великог везира
 И његову превелику војску, **990**
 Напријед му крочити не даде;
 До Вељка је срећа и несрећа.
 Тешко се је паша поплашио,
 По свагдањем види пријегону,
 Није њему вајде никакове, **995**
 Да поваља бедем Неготину,
 И растури цијелога града,
 Из темеља да му камен крене;
 Док је Вељка није му напредка,
 Мучниј' му је од свијех градова, **1000**
 Страшниј' му је и од сваке војске.
 Рушић паша обећава благо,
 Зијамете, по земљи тимаре,
 Пашалукe и господство свако,
 Ко би Вељку како дохакао, **1005**
 Са свијета смакао јунака
 Ил' јунака или пријеварно.
 Што је било у везира војске
 Те умије бритком сабљом сјећи,
 И бацати хилит и лобуда, **1010**
 Те не смије дочекати Вељка,
 Е из близа, свек се боји за се.
 Што бијаше добрих нишанџија,
 Те нишана гађа поуздано,
 На јунака задрктаће рука **1015**
 И око се да уzigра хоће,
 Те се боји погодити не ће,

А утећ' му с пушкомета кратко.
 Но тобције нишанције даљне,
 Злом нагодбом могу изгубити **1020**
 Из далека силна Хајдук Вељка,
 Не бијаше силе ни оружја
 У Турчина, да досади Вељку,
 Изван топа, што далеко хвата,
 Ев' тобције вријебале Вељка, **1025**
 Вријебале и довријебале.
 Но тобције нису били Турци,
 (Ни те хвале имати не могу)
 Већ Францези, што их Бонапарте,
 Запратио великом везиру, **1030**
 Да помогну, да Србе умире,
 И што прије да сва Турска војска
 У Липиску у помоћ му дође.
 Но нијета омете му Вељко,
 Јер задржа великог везира, **1035**
 Те одоцни за бој код Липиске,
 Аустрију земљу не забуни. —
 Једно-јутро поранио Вељко,
 Баш у зору (у зао час по се,
 А у гори по земљу Србију,) **1040**
 Кад се ноћца од дана дијели,
 Храбри јунак своје мало друштво:
 „Не дајте се, моја браћо драга!
 „Не бојте се многе Турске војске
 „Нека знате, отић' ће без трага; **1045**
 „Туците је одуд са бедема,
 „А ја ћу је сјећи изван града.
 „Како који данак у напредак,

„Иде Турцим' све већи назадак,
 „Мање их је пуно, но што бјеше, 1050
 „Алаји су рећи и ведрији.
 „Јаче, браћо, Српско је јунаштво
 „Од множине оне невјерије
 „Гђе би Турчин био као Србин?
 „Срамоте би и помислит' било, 1055
 „Да мож' бити, да Србина Турчин
 „Ил' надмудри, или надјуначи.
 „Пријеваром, гријешном намјером
 „Могу нама наудити Турци,
 „А то бива за гријехе наше 1060
 „Кад нас Господ хође да накаже.
 „Буд' те добре воље и јуначке,
 „Само се држ“ — рећи хотијаше,
 А из топа погоди га ђуле,
 Јуначка му плећа разнијело, 1065
 И растрже срце у јунаку.
 У тренућу ока не ма Вељка.
 О несрећо, јер ниси заспала?
 Но Србију у најгоре доба
 Тадај нађе, и на муке даде. 1070
 Вељко паде, Србија прџпаде.
 Узе везир града Неготина,
 С Неготином све градове редом,
 И прихвати сву земљу Србију,
 Окова је у Турске синцире, 1075
 Не ма, да му на пут стане, Вељка.
 Још је везир 'вако говорио:
 „Хвала Богу, чуда големога!
 „Лашње бјеше све градове примит'

„Од једнога малог' Неготина, 1080
 „Лажње бјеше сву земљу прихватит',
 „Него једнога свладати јунака
 „Петровића дели Хајдук-Вељка.“
 Вријеме је боље од времена,
 А година боља од године, 1085
 А ни мајке нису поједнаке,
 Свака мајка не рађа јунака,
 Поријетко како Хајдук Вељка.

Смрт Катића Јанка.

(од Јоксима Новића Оточанина.)

Болап лежи Лазаревић Луко
 Свилеувац војвода од Мачве,
 Од Поцерја и равна Посавља,
 У Прчовској ади наред Саве. 5
 Љутих Луко допануо рана
 На Мишару, ниже Шапца града,
 Бијући се с Кулин' капетаном,
 Сераскером од све Босне славне.
 Три самртне ране на њему су: 10
 Једна га је сабља ошинула
 Поврх главе са лијеве стране,
 Од главе му одвалила крижку,
 Побратиме, како лубенице,
 Зинула му рана с подланице; 15
 Друга рана, од сабље је друге
 Лијеву му осакати руку,
 Од јуначког рамена до лакта
 Скиде месо до кости бијеле;
 Трећа рана, а од сабље треће, 20
 Десну му је иштетила руку,
 Но је нешто и мања и лакша,
 Њу би ласно пребољео Луко.
 На ногама да не полегује,

Да онијех награда не бјеше.
 На Мишару пољу, на мејдану, 25
 Чудан окрш, голем покољ бјеше,
 Кад се ,нако јунак изранио,
 Ка' што бјеше Лазаревић Луко,
 Код њега је мајка и љубовца,
 Мила снаха млада Ранковица, 30
 И братац му Лазаревић Марко.
 Све то пази, болесника двори,
 Над њим лебди и негује дивно,
 Тек у њему да одрже душу,
 Да не поће рано са свијета. 35
 И јунаци многи доходише,
 Добра друга обилазе свога.
 Сви га жале, но један га кара,
 А то бјеше дели-Караборђе;
 Главан јунак 'вако говораше: 40
 „Рашта, сине Лазаревић Луко!
 „Ружно мислиш, и криво ми радиш?
 „Смислио си с мојим душманима,
 „Да ми море, хака главе дођеш.
 „Како право, тако вам је здраво! 45
 „Ето тебе у ранама грдним,
 „Ено Јанка онака јунака
 „На Ориду, гђе се бори с душм.“
 Ту се главан јунак придесио
 По имену Чарапићу Васо, 50
 Те то Васу није мило било,
 И забави Петровићу Борђу,
 За укор је њега укорио:
 „Шта је теби данас, Кара-Борђе!

- „Зар ти иштеш с рањеником кавге, 55
 „И светиш се брату на мукама,
 „Зар и Јанку, онаку јунаку?
 „Јазук теби и јунаштву твоме,
 „Тражиш среће и силиш се данас
 „Са зле среће и погибли туђе! 60
 „Ја никада не бих вјеровао,
 „Да си злорад брату страдаоцу.
 „Нудер кажи, ако само знадеш,
 „Како ј' Катић допануо мука?
 Мучан Борђе воли ођутјети, 65
 Но казати, како дознаваше,
 Јер се хвала похвалити мора.
 Ал' не хоћа ођутјети Васо,
 Јунак каже захвалу јунаку,
 Какав бјеше на мејдану Јанко: 70
 „Чујте, браћо, како јунак страда
 „Код Хоџина-Села скровитога;
 „Јасам мојим очима гледао
 „Са нашијем Лазаревић' Луком,
 „Кад је на њ' га пукла усмртица, 75
 „И кад Јанко рањен посијече
 „Душманина и крвника свога,
 „Што опали подле, пријеварно.
 „Мисмо били у боју жестоку,
 „Ал' смо добро догледати могли, 80
 „Кад у Турке насрнуо Јанко,
 „И погуби Мехмед'-капетана
 „Од зборника украј Дрине града,
 „И кад расу зворничане Турке,
 „Како врапце хитра аваница, 85

„Да не знаду, куд се који беде
 „У Китогу до Хоџина-Села.
 „Ту је Јанко чинио јунаштво,
 „(Ка' да му се приказало било
 „Да се њему пошљедак прикучи,
 „И потоњи да му мејдан бјеше,) 90
 „Што ниједан од ових година
 „Није би на мејдану кадар,
 „На нашему сенту од запада.
 „Што пјевару, и јунаке кажу, 95
 „Како су се некад погонили
 „По мејдану, мејдан односили,
 „Те мислимо, да је измишљено,
 „И да није баш истина тако,
 „То се, браћо, обистини тадај 100
 „Кад виђесмо, шта учини Јанко
 „И какав је мејдан отворио,
 „Кад погуби Мехмед' капетана,
 „Многе уза њ зворничане Турке,
 „И од Јање, и од Бијељине 105
 „И од Тузле, Брчког и Модриче,
 „Док доћера силан до Грачана.
 „Грачани су чудо опазили,
 „Шта ј' од њине браће починио,
 „Несмједоше халу дочекати, 110
 „Ни побит' се шњиме на мејдану
 „Код бунара Капетановића,
 „Гђево су се устанили били;
 „У кривају бару убјегоше,
 „Засједоше по блату и риту, 115
 „Те чекају плотун да оборе

„На јунака на нашега Јанка,
 „Један хоџа био окаснио,
 „Што мејтефе у Брчком држаше,
 „Јер је био софта у муфтија, 120
 „Сад пошао, кажу, уз Кулина,
 „Да му храбри Босанске делије,
 „И записе Арапске раздаје,
 „И дијели амајлије војсци
 „Од убојна на боју оружја. 125
 „Кад је хоџа опазио Јанка,
 „А виђео, шта је починио
 „Од његове дјеце Турадије,
 „Зломишљеник бусију ухвати
 „За великом кладом тополовом, 130
 „Гђе западе, и оста невидан
 „Запазит' га не могаше Јанко,
 „Те дочека нашега јунака,
 „Како хоће мога да га гађа,
 „Но с прсију није смјела курва, 135
 „Већ у леђа иза кладе гађа,
 „Те јунака осакати Јанка.
 „Ја кад пуче, и погоди клета,
 „Врати Јанко под собом дорина,
 „А окупи хоџу безвјерника 140
 „Око кладе, злосретне бусије;
 „Друге пушке не ће истурати,
 „Јер га стиже и главу му диже
 „На дохвату махом према себи,
 „Још на сабља дохватио гзаву, 145
 „И баци је у зобницу дору,
 „Јера виђе, крвничка му била.

„Јасам био у ватри са Луком,
 „И од нас је подалеко било,
 „Но када се повијаше Јанко,
 „Од велике муке и од бола,
 „По његову од мејдана дору;
 „Тад виђесмо да је рањен Јанко,
 „И да му је врло рана тежка.
 „Растуривши око себе ћосе,
 „Притрчим му, уклоним јунака
 „Од разбоја до Орида цркве;
 „Ту га скинем са коња дората,
 „Привијем му ране обадвије,
 „С леђа рану, гђе догоди зрно,
 „И сприједа, куда зрно прође.
 „Још је Јанко био у свијести,
 „И у доброј јуначкој ријечи,
 „А ништа ми затајао није.
 „Никад нигђе не застрани Јанко,
 „Што би њему за укора било,
 „Племенито срце застиђело.
 „Овако је болан бесједио,
 „Како, браћо, на самртну часку:
 „„О мој брате, Чарапићу Васо!
 „„Дволичан ти никад био нисам,
 „„Нит' сам икад, брате, двостручио,
 „„А слуша' сам, гђе говоре људи,
 „„Да на овом грешноме свијету,
 „„Не ма добра, ни човјека мудра,
 „„Да по срцу владати се смије,
 „„Но за памет своје срце крије!
 „„Јер су жеље јаче од човјека,

- „ „Обузму му и срце и главу,
 „ „Чини му се, несретниј' је данас 180
 „ „Него што су старији нам били,
 „ „И што ће нам бити омлађина.
 „ „То на жалост нама данас квари
 „ „Карађорђа, доброга јунака,
 „ „Те с' отима, да је самовољан 185
 „ „У Србији, и над Србадијом.
 „ „Те ће Србе озловиједити,
 „ „Па узеће све њему из шака,
 „ „А власт дати каквој кукавици,
 „ „Те нам земља може настрадати 190
 „ „И допасти још и горих мука,
 „ „Него што је ропство код Турака; —
 „ „Своја мука гора је од туђе,
 „ „Харамија најљућа је својта,
 „ „Јер свој знаде, гђе својега тишти, 195
 „ „Пак на јаде зна му стати тешке.
 „ „Ако бих ја, брате, преминуо,
 „ „(Тешко ћу ти муку пребољети,
 „ „Јер је страшна, све ми срце пара.)
 „ „Кажи, брате, Петровићу Ђорђу, 200
 „ „Нек с' окани клета господарства
 „ „Што г' намеће браћи с јогунлука.
 „ „Да ј' најбољи данас у свачему
 „ „У Србији од све своје браће,
 „ „Опет томе сад исправе не ма, 205
 „ „Кад га Срби не ишту нада се,
 „ „Но уза се, ка' добра јунака,
 „ „Што ј' на боју предњачити кадар,
 „ „И бити се с црним душманима.

- „„Управа је башка од јунаштва, 210
 „„Зато, брате, разумљуј ми Ђока,
 „„Нек велику премисли разлику
 „„Измеђ рата и између мира,
 „„Шта је јунак, шта ли управитељ,
 „„И како се по памети слажу. 215
 „„Кад би данас био на јунаштво,
 „„По души нам ваља говорити,
 „„То би био Хајдук Вељко први
 „„У Србији, да нам старјешује;
 „„Но о то се не отимље Вељко, 220
 „„Е дознаје, за управу није,
 „„И да влада, и по земљи суди,
 „„Осим рата а у мирно доба.
 „„Сенат има, гђе су тишиј људи
 „„Нек управља земљом, и нек суди; 225
 „„А војводе нек оружје гледе,
 „„И војнике по подручју своме.
 „„И тако ће бити право свјима.
 „„Тако Ђоко поздравља те Јанко,
 „„И два брата два Обреновића, 220
 „„Кнез Милана, војводу Милоша,
 „„И Ваљевца Јакова и Прота,
 „„Хајдук Веља, Петра и Миленка;
 „„И тебе је поздравио, Луко,
 „„И остале старјешине редом. 235
 „„Аманет је исти таки мени
 „„Оставио, и Богом заклео,
 „„Да друкчије нико не учини.
 „„Не мој, Ђорђе, опаклити душе,
 „„Криво судећ', и биједећ' ружно! 240

„И Катића и Лазаревића,
 „И остале Српске поглавице,
 „А и ја ти тврду вјеру дајем,
 „Самовољства док се не оканиш.“ 245
 Јесте болник и рањеник страшан
 Свилеувац Лазаревић Луко,
 Ал' здраво је срце у јунаку,
 И ако је на мукама глава,
 Памет му је чиста и свијесна, 250
 Те ј' Васову ријеч прихватио,
 И с постеље 'вако бесјеђаше:
 „Може бити да већ не ма Јанка, —
 „И сам могу часом умријети,
 Осакаћен од рана и мука, 255
 „Али могу на душу узети,
 „И пред Богом рећи и људима:
 „Да никада дознавао нисам,
 „Да ко иде Борђију о глави.
 „Договор смо учиним били, 260
 „Самовољан да не буде Боко,
 „И јогунлук да му укротимо,
 „Самовласник да није Србији,
 „Гђе смо Срби равни и једнаци
 „Ка' војводе и ка' старјешине, 265
 „А ниједан газити се не да.
 „Не ће Србо, што Српкиња роди,
 „Ни у службу, ни коме у најам,
 „А некмоли у ропство другоме
 „Без невоље, јада големијех. 270
 „Та зато се ето кравимо,
 „И на себе Турцима не дамо,

„Што их има ка' по земљи траве.
 „Како би нас један ујармио
 „Од нас данас, код нас толикијех? 275
 „То се не да ласно помислити,
 „А ни рећи, некмол учинити;
 „То би само луда жеља била.“
 Истом Луко био у ријечи,
 Шатору се отворише врата, 280
 Јави њима од шатора стража,
 Јави Ранка Капетановића,
 Добра кмета из Хоцина-Села,
 Што се прими рањенона Јанка
 На Ориду код бијеле цркве. 285
 Када Ранко под шатор униђе,
 Уд'рише му сузе од очију,
 Кроз сузе им рече јецајући:
 „Доболова јунак Катић Јанко,
 „И премину, покојна му душа! 290
 „На самрти све је опростио,
 „Слогу нам је и братинску љубав
 „Наручио, пак се престадио.“
 Шта да видиш јада и жалости,
 Кад глас пуче, да ј' умр'о Јанко, 295
 Протужише Срби свиколици
 Ка' за добром, што се не накнади.
 Кол'ко за њим проливаше суза,
 Ласно би га могли окупати.
 Највише га жале поглавице, 300
 И другови, што га познаваше,
 Колико је ваљан и потребан
 Био свагда и на сваком мјесту.

Најтеже је Карађорђу било,
 Што се Јанку светио онако, **305**
 А знао је, да је човјек Јанко
 Од истине, и правичан био.
 Чарапић је био увјецбао,
 Гђе се мучи, гђе се каје Токо;
 Жао му је, а и мило му је, **310**
 Те га пође разговарат' Васо:
 „Занесе те, брате, властоморје,
 „Те сад видиш, куд си заишао
 „Од лијепе правде и истине.
 „Срце ти је добро и јуначко, **315**
 „Надјачаће пакост и двоумље,
 „Поправиће, што је било криво,
 „На чисто ће остати јунаштво.
 Тадај рече Петровићу Ђорђе:
 „И ја знадем, и познајем Јанка, **320**
 „Ка' потребна брата и јунака
 „С добра срца и памети мудре,
 „И јунаштва, код гинути ваља.
 „Кад сам чуо, жао ми је било
 „На обадва ова злопатника, **325**
 „Јер су они навалили били
 „Источетка, кад се подигосмо
 „На Турчина, да ја старјешујем.
 „Па помислих, сад се присјетише.
 „А Бог види, стоји ми на души, **330**
 „Да нијесам никад помислио,
 „Да тирјанин својој браћи бивам.
 „Ко је добар, па добро послушан,
 „Ријетко ме виђа, и познаје;

- „А зликовца гоним и злочинца, 335
 „На лакат му ишчерујем, душу;
 „На зло зао, а добар на добро,
 „Сваки вољан старјешина бива.
 „Та не може сваком једнак бити
 „У рођеној кући старјешина 340
 „Дјеци својој својим кућанима,
 „А немоли у толпој земљи.
 „До срца ме зато забољело,
 „Кад за муку дочух од својијех,
 „И пријетњу, што иде о глави. 345
 „У срцу злу рекох свакојако,
 „Нагао сам јунак и огорљив.“
 Опет рече Лазаревић Луко:
 „Ко је с гњева злорек и зловољан,
 „Поврати се, и одбровољи, 350
 „Те га пизма на зло не нагони;
 „Пак ласно с повратљивим мири.
 „Да не буде по сад као досад,
 „Један гријех двапут се не прашта,
 „Ван сврнувши с ума или с пута.“ 355
 Лијепо се браћа поравнаше
 Ка' погодни и честити људи;
 Ништа слеси не смета им красној,
 Нит' им стоји љубави на путу. —
 Бивало је, бива и бити ће, 360
 Да памети ништа не догрди
 Као клете полујасне сумње.
 Оне мозак поремете ружно,
 И најбоље срце преокрену,
 Те му пије радост тако драга, 365

Нити му је жалост тако тешка,
 Кад наиђе, као док не дође,
 А кад прође, јача му се чини.
 Катић Јанко то је дознавао,
 Те поручи по Васу и Ранку,
 И поруком све обавијести. 370
 Превећ кратка бијаше вијека
 Катић Јанко својој отачбини,
 Њојзи живље, за њу и умрије
 Лијеп роду спомен оставивши, 375
 Како ваља живљет' и мријети.
 Тијелу му лака земља била,
 Душа му се раја насладила!

VI.

Смрт Станоја Главаша,

(од Јоксима Новића Оточанина.)

Телал виче од јутра до мрака
 По бијелу граду Бијограду:
 „Чујте Турци, цареви синови!
 „Скопљак паша иште, и разбира,
 „Да добије ваљана јунака,
 „У кога се може поуздати,
 „Да му Турчин образ не поцрни,
 „А да оде Главашевој кули
 „И ухвати Станоја Главаша,
 „Ил' ухвати, ил' донесе главу.
 „А хоће га паша даривати,
 „За жива ће беглуке му дати,
 „И читлуке по богатој Мачви,
 „И сувише у војсци сердарство;
 „А за мртву од хајдука главу
 „Даће злата, колико је тешка,
 „И сувише хата испод себе
 „С рахтовима, срмали пусатом
 „И пабаном сабљом димискијом,
 „Везиру су тужбе досадиле
 „Од спахија и Турских субаша,
 „Што им хајдук живљети не даде,
 „Не зна Главаш за господство Турско,

„Гђе Станоје дође, господари,
„Не ће сила старијег нада се.“

25

Тако виче пашин телал-баша
По бијелу Бијограду граду;

Раздан вика узалуд му била,

Вијечи му ни мукает Турци,

Како да су оглухнули листом.

30

Свуд су пуне по чаршији каве,

Воде Турци јеглене јуначке

Те се хвале својијем јунаштвом,

И како су мејдан односили,

И јуначке ос'јецали главе,

35

Дахилуке добре задобили;

Хвале с' Турци коњма и оружјем,

И за нишан оком поузданим.

А чудан је хадет у Турака:

Турску ријеч Турчин не прекида,

40

Један другом забавити не ће,

Ту пакости није ни зависти,

Но подпуно братско вјеровање,

Један другог још хвале и дичи,

Једном хвала понос бива свјема;

45

Испред слоге слабости нестаје,

Како мрака испред јарка сунца.

Пуне каве Турака јунака,

Но не чују пашина телала:

Свако Туре за муку је чуло

50

За јунака Станоја Главаша,

Па му сане воља на јунаштво,

Хоће мејдан да га мимоиђе.

Телал-баша кад виђе везиров,
 Да му нико ријеч не слушаше, **55**
 Да се ником не ће на Главаша,
 Везирову конаку отиде,
 Како дође пред пашу изађе,
 Повија се паши код кољена,
 Пољуби га у скуп и у руку, **60**
 И под пашом цјелива срцаду,
 Пак се телал измаче нагуске,
 Скрсти руке и стаде управо,
 А везир га запиткиват' пође:
 „Шта је море, јеси л' промукао, **65**
 „Огладњео пак и ожедњео,
 „Дерући се од јутра до мрака?
 „Хоће л' листом на Главаша Турци,
 „Пишу лу се тамо код војводе?
 Но телал је паши бесједио: **70**
 „Господаре, честити везире!
 „Ев' телалих од јутра до мрака,
 „Твоју ријеч из мојијех уста
 „Сва чаршија чује, но не хаје.
 „Та није ми стало до менека, **75**
 „Дерући се што сам промукао,
 „Сморио се од глади и жеђи,
 „Но стало ми, мој честити пашо,
 „До тебека и Туреког јунаштвва,
 „Кад јунака не ма у Турака, **80**
 „До потражи Станоја Главаша,
 „И на мејдан изађе хајдуку.“
 Скопљак-паша на крај срца бјеше,
 Пак кад зачу, што му телал каза,

Озлоердис' како давно није, 85
 Плану силан, Баја-пашу виче,
 И Алију дели-башу свога:
 „Боље амо, кукавице грдне!
 „Поведите све бинбаше редом,
 „И хваљене ваше буљук баше, 90
 „Да ја виђу, јесте л' за мејдана,
 „Као што сте вазда за дивана,
 „Гђе се срче шербет и ракија.
 „А мезети слатком шећерлемом.“
 Све без душе трчи господару, 95
 И свако се до земље повија,
 Те тјемена чини старијему
 И врста се испред паше свога.
 Гњевна сила није разборита,
 Све разгрђе мучно без разлога 100
 На млаће је везир загрмио
 Загрмио и срклетисао:
 „Кукавице, нијесте јунаци!
 „Нит' сте Турци, нит' сте од Турака,
 „Но страшивци и од страшивица! 105
 „Харам вама со и хљебац био!
 „Кад не има честита јунака,
 „Да дохака једноме хајдуку.
 „Ев' по данас за недјељу дана,
 „Ако главе не добих хајдучке, 110
 „Хоћу везир својом бурунтијом
 „На глас дати по свој земљи Турској,
 „Ја какви сте јадни неваљалци,
 „А хоћу вас одбити од себе,
 „Нек вам није у Турфији станка, 115

„Да нам хљеба заман не кварите,
 „А сад дишер! за недјељу дана.“
 То им рече, пак одмахну руком,
 Е погледат' не шће ниједнога.
 С горопади и помаме тешке **120**
 Згрануше се силне пашајлије;
 Баја-паша, Турчин у господству
 Од велика стида и срамоте.
 С резилука, чисто обамрије;
 Делибаша Алија Серчезма **125**
 Најчвршћа је и срца и душе,
 А јунак је нешто преумио,
 Те резилук понесе јуначки,
 И слободи Баја-пашу свога,
 И остале своје тевадије: **130**
 „Везир иште Главашеву главу,
 „Да добије, за недјељу дана,
 „А љутина пашу занијела,
 „Заборави мејдан осудити,
 „Казати се не може никако, **135**
 „Ма што стало, и ма како било,
 „Док дођемо до хајдучке главе.
 „Изабраћу од мојих делија
 „Сто педесет добријех јунака,
 „Пред њима ћу и сам поћи главом, **140**
 „Да потражим силна, одметника,
 „Што се паши попео на душу
 „Те се на њ'га тако испизмио,
 „И тако му данас крви жедан,
 „Да све баца, и да све побаца, **145**
 „Тог Хаинину да дохака само.

„Зар ћу моћи с толико јунака
 „Придобити једну харамзаду,
 „Ид' јунаштвом ил' како му драго,
 „Не мојте се раскарити Турци, **150**
 „Не мојте се коме туговати,
 „Ни покора пустит' по свијету,
 „Док с хајдуком како не разгрнем.
 „Нек је стида и нашега срама
 „Међу нама за недјељу дана.“ **155**
 Тако Турчин разговора Турке,
 Како ваља и тјеши и храбри,
 Те иморазби муке по срамоти.
 Јунак бјеше пашин дели-баша,
 Привичује под собом делије **160**
 Поименце боље од бољијех,
 Набрзо је чету окупио,
 Како рече, сто педесет друга;
 Оде пред њом да тражи Главаша.
 Тајом иде, сретно упевдили, **165**
 Главаш му се није осјетио,
 Ни такијем надао гостима,
 Те дочека прем поћери не ма
 По четничком старом обичају;
 Не привика ниједнога друга **170**
 Поуздана из горе хајдука,
 Да дочека Алију Серчезму,
 Да јуначки мејдан подијеле,
 Да с' огледе хајдуци и Турци.
 Злосретан је тај Станоје Главаш **175**
 Као свако, кад је према глави,
 Не ма кошце, ни грднога санка,

Не ма слутње, да му срцу каже,
 Какве ли ће бити среће црне.

Десио се, ка' у очи смрти, **180**

Десио се у инокоштини,

И тико га затекоше Турци,

Кад му ноћу, баш у глухо доба,

Ударише на двор изненада.

Спава Главаш како у мртвилу, **185**

А Турци му опколили дворе,

Око двора праве метеризе,

Да им ништа не измакне живо

Ни из двора, на из других зграда.

Кад су тако припремили били, **190**

Нико никуд да не може минут'

А у Турске да не дође руке,

Тад привикну пашин дели-баша:

„О јуначе, Станоје Главашу!

„Паша тебе на диван позива, **195**

„Изађ' амо, вјера ти је тврда,

„Од мене ти не ће бити криво,

„Што те чека, не знам, код везира,

„Ни како ћеш разгрнути шњиме;

„Тек је мене пратио по тебе! **300**

Прену с' јунак, од сна се пробуди;

Ја кад виђе око двора Турке,

И авлију гђе су запремили,

И све зграде, што су око двора,

Да се маћи не може из двора, **205**

А на Турске пушке да не дође.

Виђе Главаш, преварен је љуто,

А никога не ма да окриви

Разма једну посестриму вилу,
 Што му вазда на руци бијаше, **210**
 А он њојзи пријатељоваше,
 Добра пажња узајмичка била,
 Но данас се нагрдила ружно,
 Може неком хака главе доћи.
 Расрдисе Станоје на вилу, **215**
 Љутито је њиним гласом викну,
 Окорно се на њу осјеца:
 „Кучко једна, а не посестримо!
 „Зар си и ти мртви сан заспала?
 „Ил Турчина бољег брата нађе? **220**
 „Те ме данас издаде Турцима?
 „Ако ову сад преболим рану,
 „Не чекај ме у планини жива,
 „Не ћемо се гледати лијепо,
 „Хоћемо се растанути ружно.“ **225**
 Жалосно му одговара вила:
 „О Станоје, драги побратиме!
 „Несрди се, одљути се, брале;
 „Нити сам ти мртви сан заспала,
 „Ни братинства одрекла се твога, **230**
 „А сам знадеш, Турци наши нису;
 „Издајице никад нису виле,
 „Нашу љубав само смрт прекида.
 „Непријети, не гријешу душе,
 „Пријетња је малоснажна луда. **235**
 „Сама себе ломи и пакости.
 „Дознала сам и чула сам давно,
 „Скопљак паша да ти иште главу;
 „Виђела сам пашина телала,

- „И чула сам шта је телалио, 240
 „И како је зазивао Турке,
 „Да ти иду на мејдан јуначки;
 „Почуј мало, нека и сам знадеш,
 „Кол'ко за те Скопљак паша даје.
 „Овако је телал телалио. 245
 „„Чујте Турци, цареви синови!
 „„Скопљак паша иште и разбира,
 „„Да добије ваљана јунака,
 „„У кога се може поуздати,
 „„Да му Турчин образ не поцрни, 250
 „„А да оде Главашевој кули,
 „„И ухвати Станоја Главаша,
 „„Ил' ухвати, ил' донесе главу;
 „„А хоће га паша даривати:
 „„За жива ће беглуке му дати, 255
 „„И читлуке по богагој Мачви,
 „„И сувише у војсци сердарство!
 „„А за мртву од хајдука главу,
 „„Даће злата, колико је тешка,
 „„И сувише хата испод себе. 260
 „„С рахтовима, срмали пусатом,
 „„И табаном сабљом димискијом
 „„Везиру су тужбе досадиле
 „„Од спахија и Турских субаша,
 „„Што им хајдук живљети не даде; 265
 „„Не зна Главаш за господство Турско,
 „„Гђе Станоје дође, господари,
 „„Не ће сила старијег нада се.
 „Тако вика пашин телал-баша
 „Тако вика од јутра до мрака, 270

„По бијелу граду Бијограду,
 „И вика му све узалуд била,
 „Е не бјеше Турчина јунака,
 „Да јуначки на тебека пође.
 „Мучан бјеше везир и помаман, **275**
 „И чудан је срклет учинио
 „На његове силне пашајлије.
 „Те зато се на те подигао
 „Главом својом пашин дели баша
 „Са најбољим својим делијама. **280**
 „Све ја, брате, и чујем и гледим,
 „Но не могах потказати теби,
 „Суђење је, што од Бога дође,
 „Од свачега јаче на свијету,
 „Њему ништа не стоји на путу, **285**
 „А ником се казати не даде,
 „Јер је Господ тако намјестио.
 „Што ће бити, од Бога ће бити,
 „А дан сућен мора сваком доћи.
 „Нит' ме зови, нит' ми што говори, **290**
 „Не могу ти доћи ни помоћи,
 „Божја воља ником не попушћа,
 „Како хоће, онако ће бити,
 „Још се нико не играше њоме.“
 Позијали изнад себе Турци, **295**
 Чују гласа, но га не познају,
 Нит му могу штогођ разабрати,
 Свеједно им ка' језик немушти,
 Томе чуду чудили се Турци,
 А за муку било је Главашу, **300**
 Кад је јунак разумјео вилу.

Он Турцима ништа не бесједи,
 Већ дохвати пушку харчалију,
 Што јој грло од педи широко,
 Сачме ждере по тридесет зрна,
 Свако зрно по три драма тешко,
 А барута по петнаест драма,
 Што све зупце подигне на чарку,
 (Како палир из Њемачког Граца,)

Пак ошкрину стакло на пенџеру,
 А загледа неку Турадију,
 Што још блеји за вилином гласом,
 Добро гледи, а боље погађа;
 Пуче пушка, општи Главаша,
 Читав буљук обори Турака

Да ко броји, би двадосет било,
 Што је пало, што се изранило.
 Стаде дрека рањених Турака,
 А остали сви се препадоше;
 Није шала, једна пушка пукла,
 Пак почини покора толико,
 Што двадесет не би учинило.
 Опет Главаш пушку напунио,
 Исту пушку, страшну харчалију,
 Тајом оде на таване горње,
 Делибашу рад је запазити,
 Да не њега тек оком зажмири;
 Ал' га јунак спазит' не могаше,
 Јер Алија мудра бјеше гуја,
 Добро с' чува ока хајдучкога,
 Из бусије на видик му не ће.
 Но заман се хајдук не пењаше,

Што сѣ труди, хоће да намири,
 Кад опази некол'ко Турака
 Испријеке, гђе пенџери били 335
 Приклопљени од врта на двору,
 Пак потеже пушку арчалију;
 Сасу међ њих једну шаку сачме;
 Попадаше како снопље Турци,
 А јаок се зачу до небеса, 340
 Но с тавана мука необична
 Страх зададе и том делибаши,
 Те не знаде шта ће, ни како ће
 На Станоја ударит' Главаша,
 Ни како се од њег' сачувати. 345
 Али Главаш, мејданџија стари,
 Добро знаде, да му тад ваљаде
 Са свих страна, око свога двора,
 Тући Турке, да се не поврате
 Од забуне и великог страха, 350
 Што их снађе, те клонуше душом.
 Ратник знаде, ко попусти малко
 Испочетка, пада на мејдану.
 Са висине Главаш запазио
 Украј друма на ораху своме 355
 Једно Туре, што му друма чува,
 И сав мејдан уходи с погледа,
 Те дохвати пушку џевердана,
 С лица џевер, изнутра шешана
 Уковитлац од седам ханета, 360
 (Хајдук Вељков што му спомен драги,
 Узе пушку, на кулу узађе,
 Те загледа Туре на ораху

Крвавијем оком хајдучкијем,
 И кроз горњи нишан ухвати га **365**
 Како Турчин прса раздрљио,
 Пак обори огањ из шешане.
 Није Туре пушци чуло гласа,
 Колико га згодно погодила
 Јер је зрно и од вјетра брже, **370**
 А глас с вјетром путовати мора.
 Скотрља се Туре са дрвета,
 Ломећ' крте орахове гране
 Док на земљу мртво скобрља се
 И то чудо пре пануло Турке **375**
 Док од пушке не дочули гласа.
 Да с чардака стријеља стријели
 Виде Турци по диму и гласу.
 Но Станоје ка' мисао брз је,
 Турцим' не да ништа премишљати, **380**
 Већ четврту ватру оборио
 С доњег боја са прага кутњег,
 Не мутваку отворивши врата
 Изненада, кад се не помишља,
 Гђено суде, да су сербез Турца, **385**
 Те од страха скупило се било
 Неколико око делибаше,
 Вијећаше шта ће и како ће,
 А гром туче пушка харчалија,
 Пусница је страшна убилачка **390**
 Смахну Турке како коса траву,
 На ногама нестаде Турака,
 До тројице или четворице
 И међ њима пашић делибаша,

Батлије је, за умрће није. 295
 Још дим стоји пољем испред врата,
 Но домаћин мутвак приклопио,
 Опет нешто увјецбао био,
 Те се створи и на мјесту петом,
 Е у врту Туре запазио 400
 На високом своме теферицу,
 Одонуд су биле на погледу
 Осим врта, и осим шљивака,
 Све орашје и градине редом,
 Да се тамо маћи не могаше, 405
 А да озго Турчин не огласи;
 Лати старог гарабиља,
 Од младости што се њиме служи
 За времена, четовања свога.
 У њега се мога поуздати, 410
 По нишану, зрно однијеће,
 Кол'ко око догледи јуначко;
 Тефериц је био подалеко,
 Има неком и два пушкомета,
 А некое и три и четири, 415
 Но Станоје зна се с гарабиљом,
 Те не смишља, нити оклијева,
 Већ опали црна гарабиља,
 Скиде Туре са врх теферица,
 Ја кад Турци спасише остали, 420
 Ни далина да их не сачува
 Од куршума Станоја Главаша,
 Повикаше делибаша своме:
 „Делибаша, да од Бога нађеш!
 „У зао час доведе нас амо, 425

„Гђе нас мучна погибао снађе,
 „А никога према нама не ма
 „Да на муку муком ударимо.
 „Није шала већ педесет друга
 „Шта пропаде, и три буљукбаше, **430**
 „А ми пушке избацили ни смо
 „Ни за сабље наше прихватили.
 „Боље гледај' ил' да се бијемо,
 „Ил' бијемо, или да бјежимо.“
 То су Турци Турски привикали, **435**
 Но Станоје нешто разабрао,
 Пак за муку било је јунаку,
 Што толике збиља поби Турке,
 А Турци га данас и не знаду,
 Ни какав је јунак на очима; **440**
 Још је мноштво ту било Турака,
 На једнога читава је војска;
 А бусије ухватили клети,
 Да из двора маћи не могаше,
 Да на њега не опале Турци **445**
 Ил' засједе, како на звијере,
 А ударит' главогубно бјеше
 На метериз мјесто заклонито.
 Мисли јунак тако, и премишља,
 Но повика пашин делибаша: **450**
 „О јуначе Станоје Главашу!
 „Јеси хајдук и хајдучка глава,
 „Сваки хајдук, како јунак прави,
 „(Та и јасам главом четовао,
 „Те ти знадем,) да истину каже, **455**
 „Кажи право, кол'ко имаш друга

„Сад уза те у твојему двору?“
 Њему Главаш све начисто каже:
 „О Турчине, пашин делибаша!
 „У ме друга у мојему двору, 460
 „Осим Бога, не ма ниједнога,
 „Нит' ми треба, да ми смета овђе.“
 Чудио се пашин делибаша,
 Чудио се, но и посумњава,
 Е вјерује, а и невјерује, 465
 Јер су многи попадали Турци,
 Чини му се, нису од једнога,
 Зато мисли, вара њега Србо,
 Да се чуде јунаштву му Турци,
 Нек се боје, нек се препадају; 470
 Јунаку се забавити не ће
 Кад надмудри силу према себи;
 Памет мудро кад управи снагом,
 Сине мејдан, јунаштво се хвали,
 А порасте срце племенито. 475
 Док је Турчин тако промишљао,
 И није се био промислио,
 Дотле Главаш из пушке се јави
 На мазгалу са боја горњегга,
 Те погоди једнога делију, 480
 Гђе се вјеђе свиле и састале;
 Мртав Турчин љосну с диванане
 С диванане, са чардака старог.
 Јесте хајдук премислио брзо,
 Да му нико забавити не ће, 485
 Што се самац из свог брани двора
 Од толиких силнијех делија,

Што га нису на мејдан зазвали,
 Већ му тајом опколили двора,
 И пута му свагђе затворили, 490
 Поправили себи метеризе,
 Да стотине педесет Турака
 Придобију једнога јунака,
 Кад то веђе пашин делибаша
 У Турчину крв је узаврела 495
 Од жалости и од муке тешке,
 Гледећ' собом гђе му гине друштво,
 А хајдуку не зна доскочити,
 Ни како би побио се шњиме;
 Зловољан је Турчин и помаман, 500
 Цикну мучан како иста гуја,
 А набрекну делије у једу:
 „Ха брс Турци моји злосретници!
 „Оставите те бусије клете,
 „Оставите страже и заклоне, 505
 „Брже да сте скупа око двора,
 „Да крвника једног савладамо.“
 Делије су послушни војници,
 Делибашу послушаће свога,
 И гђе знаду, да ће погинути. 510
 Колико је мучна хођа била
 (Јер за сваким виђелису хитцем
 Мртве Турске падалесу главе;
 Поуздано око у јунака
 Не окаља пушке бадаваде, 515
 Ни пламена кремена затупи;)
 Ни то није делије помело,
 Кад глас чуше од свог делибаше.

По авазу посукташе Турци,
 Ка' осови, кад их ко подражи; 520
 Ал' је многи хитећ' погинуо
 Од онога Станоја Главаша,
 Ев' имаше пусат према себи,
 На број доста, а све поуздано,
 Пак како су потргали Турци 525
 Са свих страна двору његовome,
 Тако јунак мазгале размага,
 И потеже пушку иза пушке,
 Те их стаде од свакуде праска,
 За пушкама попадаше Турци 530
 Све бирани, како с' отимаху
 Да штоприје доспију до двора,
 Делибаша умиле се свome.
 Кад Турака неста на погледу,
 Те нестаде посла и забаве, 535
 У свом уму Главаш премислио,
 Те пашина виче делибашу,
 Зазива га на мејдан јуначки,
 Јуначку му ријеч говораше:
 „О Турчине, пашин делибаша! 540
 „Ако с' данас јунак на мејдану,
 „И ако се јуначког поштења,
 „Да изађем теби на мејдана,
 „Да се нас два данас огледамо;
 „Ако будеш бољи од менека, 545
 „Хоћу теби халалити крвцу,
 „Исто твоју ти халали мени,
 „Ако ми је данас данак суђен,
 „И Бог рече: да мрјети морам,

„Мило би ми погинути било **550**
 „Од јуначке на мејдену руке,
 „Ти се хвалиш за добра јунака,
 „Хајде, море, да се ударимо.“
 У чуду се делибаша нађе,
 Да удари, може погинути, **555**
 А на одмет не бјеше му глава,
 А на мејдан да му не изађе,
 Зазор бива, и срамота ружна,
 Негђе г' могу млађи застиђети,
 А старији укорети грдно; **560**
 Са зла гласа црно име бива,
 Црно име благослова не ма,
 А благослов спомену је драгу
 Јаки темељ у памћењу сталну
 Дуговјечно по млађем свијету. **565**
 Може да би Турчин и пристао,
 Да дијели мејдан са Главашем,
 Ал' му Турци делије не даду,
 Боје с' Турци за старијег свога,
 Чувају га, да он не погине, **570**
 Завикаше ка' из једног грла
 На Станоја Турског душманина;
 „Не ћеш тако, проклети крвниче!
 „Ми не дамо нашем делибаша
 „Да ти иде на мејдан јуначки; **575**
 „Ми ћемо те 'нако придобити,
 „Запалити дворе више главе,
 „Свакако ти хака главе доћи.
 „Доста си нам браће погубио,
 „Не ћеш, море, више ниједнога.“ **580**

Кад то зачу Главаш јуначина,
 И сад види, да је у тијесну,
 И да б' чудо, да остане било;
 Турци стоје, обадвије стране
 Ухвативши, уза зид од двора;
 Ван забата, с висока тавана
 С чела скачућ, друга не ма пуста,
 Јер с врата би јунак насрнуо
 На цијеви и на сабље Турске,
 Ту би с мјеста јадник и свршио, 590
 Јер Турака здравих на број бјеше
 По четрњест још на сваку страну.
 Што науми, одумити мора,
 И из главе мејдан избацити
 Са пашиним оним делибашом. 595
 Брзо смисли, што ће учинити,
 Пуно бјеше скровитијех мјеста
 У двору му за остале тајне,
 Погодити ласно, их не мога
 Од кућанин, некмол јабанлија. 600
 Тамо склони то пусто оружје
 Све такуме и коњске рахтове,
 Све јуначки што су адиђари,
 И све благо што јунак имаше,
 Не да Главаш поносе Турцима 605
 Ни по смрти, некмол за живота,
 Да његовим споменом се хвале.
 А кад спреми како хотијаше,
 Не да јунак своје палит' дворе,
 Да му горе двори више главе, 610
 То се њему чинила срамота;

Нит' премишља да би лашње било
 Утећи му димом и пламеном;
 Жива глава намакла би дворе,
 А мртва је на раци захвална, **615**
 Нит' шта тражи, нити зашто мари,
 Почем јој је свијет омрзнуо,
 А црна јој земља омиљела.
 Главашу се није приказало,
 Јер он с миром умријети не ће **620**
 Ни од бола, ни немоћи какве
 По годинам', нити од старости,
 Ни од какве своје напречице,
 Већ насилно од ране јуначке,
 Ка' обично силне убојице, **625**
 С јогунлука и са делилука,
 Што никоме не ће с пута сићи,
 Ни од силе јаче успрегнути.
 А увјере у крвника не ма,
 Један другом што раде о глави. **630**
 Станоје је јунак био мудар,
 Но мудрицу памет оставила,
 Суђење је на њ'га заратило,
 Закрену му мозгом и памети,
 А срце му остави на миру, **635**
 Да не квари јунаштва јунаку
 На пошљетку рад доброга гласа,
 Што ј' стекао и што ј' одржао
 За живота вазда на мејдану.
 Један Главаш безуман је јунак **640**
 По невољи, несрећи немитној.
 Оправи се, како за младости

За јуначког четовања свога;
 Господско је рухо побацио, **645**
 И склонио, да га не понесу
 Како плијен пљаткације Турци;
 Меште свиле, чохе и кадиве
 Све на њему шта је, од сукна је,
 Меште шала и саруке скупа **650**
 Нат'че феси ћосава и масна,
 Опаса се вуненом тканицом,
 За појасом два су гвоздењака,
 Оба тека, ал су поуздани,
 Крај њих ножа урезна и љута **655**
 Јатагана са камзама црним,
 А на ноге плетене опанке,
 Узе пушку гарабиља стара,
 Објеси га о рамо лијево,
 Још дохвати пушку харчалију, **660**
 Понесе је у лијевој руци,
 И попе се зачељу од двора,
 Пак отвори пенџер од забата,
 Нитког' не би онђе од Турака,
 Нико му се онђе и не нада, **665**
 Ни Бога је по његову срећу
 Чело куће узбрдица онђе,
 Те високо одвише не бјеше,
 И мога се спустит' без вриједа;
 Једном скоком био на земљици, **670**
 И могаше невидом отићи,
 Да имаше умља ка' безумља,
 Но од смрти утећи не да се.

Безумну је и безумље умље,
 Штогођ смисли, паметно је, мисли, **675**
 Наопачке преокренут мозак,
 Најзрелију изотачи главу,
 Те ј' обузму наопаче мисли,
 И јадника стрмоглав окрену,
 Јер су њему тамап како ваља. **680**
 И Станоје убјећи могаше
 Кроз градине горе у планине,
 А ни на сну да се не помили,
 Нити да се томе сјете Турци.
 Све се врти Станоју по глави, **685**
 Да ћ' укоран бити до вијека,
 Ако дворе запале му Турци
 За његова живота и здравља;
 С тог лудила јунак иштетно.
 Како Главаш паде у авлију, **690**
 Не да му се, да на десно пође
 Кроз градине своје у планине,
 Пак да кликне друштво хајдучију,
 Ни огласник не би од делија
 У Бијоград паши отишао, **695**
 Бар да каже, гђе су изгинули
 Око двора Станоја Главаша,
 (Ма двориште и гориште било,)

И како су мејдан дијелили
 Са једнијем Станојем Главашем; **700**
 То би била захвала голема.
 Но друкчије суђено бијаше,
 Куд не треба, туд занешен мора,

Оде Главаш ћошку лијевоме,
 На све један да удари Турке, **705**
 Да рашћера од својега двора.
 Кад испаде Станоје пред Турке,
 Брже пали пушку харчалију,
 Те учини окрш међ Турцима
 Мртвијех је пало десетина, **710**
 Веће чудо бјеше рањенијех;
 Пак кијачки јунак распалио,
 Док сактиса пушку харчалију,
 Осакати и двојицу смлати;
 Пак опали пушке од пояса, **715**
 Ниједна му не пуче напразно;
 Још повади јатагана свога,
 Збиља хоће да рашћера Турке,
 Јесу Турци ка' опсенијећени,
 Те ниједан не зна за оружје, **720**
 Нит' се маша, нит' се од зла брани;
 Изгуби се срце у забуни.
 Делибаше да не би јунака
 Би делије објегнуле срамно
 Од једнога Станоја Главаша,
 Но јунак је био делибаша, **725**
 Пак кад виће, шта хајдук уради,
 И како му сад касапи Турке
 Са једнијем ножем јатаганом,
 Код њинијех бриткијех сабаља,
 С обје стране оштријех мачева, **730**
 (У гадара по два су оштрица,
 Код сребрних малијех пушака

Код шешана извезених златом,
 Код кубуре на добријем коњма
 И код коња Турског поуздање; 735
 Кад то виђе пашин делибаша,
 Умало се Турчин не помами,
 У гњеву је сабљу потргао,
 Пође бити сабљом пљоштимице
 Те делије, како кукавице, 740
 И рече им старјешине грдно:
 „Курве једне, а нијесте Турци,
 „Зар се тако бије на мејдану
 „Цигљо с једним Главашем хајдуком?
 „Обрните пушке у хајдука, 745
 „Инокосан погинути мора,
 „Е не има у њега оружја,
 „До једнога ножа јатагана.“
 Тад делије освијестише се,
 Послушаше старијега свога, 750
 Дуге своје пушке окренуше,
 Оборише плотун на јунака,
 Шта да видиш чуда невиђена,
 Хитра зрна прошла кроз јунака,
 Ране грдне чине синхирлије, 755
 На јунаку подеру тијело
 Кости ломе а садиру месо:
 Грдан Главаш још је на ногама,
 А из њега црна сипа крвца,
 Побратиме, како из решетке, 760
 Јатагана не пушта из руке,
 А Турчина, да му приђе, не ма,

Свак се боји, да га на измаку
 Не удари ножем на дохвату,
 Већ пуцају на њег' из далека, **765**
 Да из њега ишћерају душу,
 Пак с мртвијем ласно би им било.
 Станоје се јунак наслонио
 На велика од мутвака врата,
 Довратак га држи са вратима, **770**
 Те ни мртав не паде пред Турке,
 Потом крвца од њега одиђе.
 Делибаша усуди се први
 С голом сабљом да Станоју приђе,
 По мртвој га удари десници, **775**
 Но јуначка укочена рука
 За ударцем све потресе тј'ело,
 Те се сруши на тог делибашу.
 Спопаде га, помислише Турци,
 Јалакнуше, сложено јуришише. **780**
 Но јунак је преминуо давно,
 Пак је друштву био говорио:
 „Би л' икада могли помислити,
 „Да имаде оваких јунака?
 „Ни мртав се није покорио. **785**
 „Кад би везир шћео вјеровати,
 „Да му није баш стало за главом,
 „Тијела му не би нагрдио,
 „Ни јуначке одвајао главе;
 „Али везир није Османлија, **790**
 „Ни Туркуша, што је вјере тврде,
 „Да вјерује по себ' и другоме,

- „Већ је паша потурчењак Херо,
 „Пак не држи вјере не у коме.
 „Зато ваља понијети главу,
 „И казати, колико је скупа,
 „Док пред њега на диван изађе.“
 Тако прође, тако јунак сврши,
 Што је понос био на крајини,
 И обра на Србу понајпрва,
 (Прије рата и прије устанка
 На дахије силне зулумћаре,
 Четујући и чету водећи,
 И бијући, који људски не ће,
 Изјелице и глобаре клете,
 Што кукавни народ штетивају,
 Силеције мучне зулумћаре,
 Што проводе свако нечовјество
 По кућама и богомољама.
 Да Бог дгде свуде Србадији,
 До невоље кад јој какве дође,
 И нејаку кад неправде снађе,
 Те јој сузе наћера кржаве
 У свом дому, својој постојбини,
 Што старији стекли омлађини
 Својим внојем, и праведним трудом,
 У нашљедство пробитачно право; —
 У обрану по једног јунака
 Ка, Станоје Главаш што бијаше.
 О Станоје, покојна ти душа!
 Црна земља не била ти тешка!
 Рајско царство насеље ти било!

795

800

805

810

815

820

Ти умрије, одавно те нема
 У Србији међу Србадијом,
 Ал ти име умријети не ће
 Спомен ти је вазда међу нама,
 И хоће се дуго затрајати,
 Докле тече Србадије праве.

825

VII.

Бој око Бање и Смрт Стевана Синђелића
на Каменицу.

(од Јоксима Новића Оточанина.)

Са Ртња је покликнула вила,
Виче вила Бањи на крајини,
Довикује побратима свога,
Петровића дели Хајдук Вељка,
Што је јунак и војвода главни, 5
Бијела је 'вако кликовала:
„Побратиме, Петровићу Вељко!
„Пуно има дана и година,
„Од како сте Срби заратили
„Са Турчином својим душманином, 10
„Ти си на глас изишао, побро,
„Данас мисле и Срби и Турци,
„Нада тебе да не ма јунака.
„Но без среће јунаштво је пусто.
„А срећа је у Божијој руци, 15
„Те не влада никад собом сама;
„Исто, брате, и несрећа клета;
„А у Бога не има хатара,
„Бог по правди милује и кара,
„Јера знаде, шта коме ваљаде. 20

- „Почуј мало, шта је у Стамболу:
 „Јањичари цара уморише,
 „По имену Селима султана,
 „Мустафа га, што барјактар бјеше,
 „Оправио се овог свијета, **25**
 „Махмута му брата засултани.
 „А Махмут је над свом земљом својом
 „Великијем турио везиром
 „Јањичара Мустаф' барјактара.
 „Но Мустафа дочепав се снаге **30**
 „И господства првога већинства,
 „Диже многу, диже силну војску
 „На Србију, на Српске јунаке,
 „Осим свијех тебе ишту Турци
 „Посебице, што им стеташ јако, **35**
 „Уз везира у царевој војсци
 „Има Турчин Гушанац Алија,
 „Што сву земљу Србију познаје
 „И све Србе главније у главу;
 „Држао је и Србу предао **40**
 „Биоградска по невољи града.
 „По онда се пријетећ' јуначи,
 „Да ће мучан у госте вам доћи,
 „Повратити Биограда града.
 „По њему се везир данас влада, **45**
 „За леђиме ништа не оставља,
 „Е све крчи, што на путу нађе.
 „А може му тако бити, побро,
 „Јер уз страшну небројену војску
 „И топова има и кумбара **50**
 „У турчина, колико му драго,

- „И колико повући је кадар,
 „На путу му код несретна Ниша
 „Врсан јунак десио се био,
 „По имену Синђелију Стево,
 „Из богате из Ресаве равне,
 „У тврдоме шанцу Каменици.
 „Како паша мухурлије дође,
 „Те опази шанца Стеванова,
 „(Танка шанца за невољу тврђу.) 55
 „Што му смета у Србију путу,
 „Тако везир привикну телале
 „Те заказа по телалу војсци:
 „Да удари, шанца да обори,
 „Оно мало да рашћера Срба,
 „Из темеља Каменицу крене,
 „Нек се знаде, куда везир прође
 „Са царевом силовитом војском,
 „Што продире кунауми главом,
 „Јер јој ништа не може помести 70
 „Јогунлука Турска делилука.
 „Но да видиш шанца маленога,
 „И да видиш оно мало Срба,
 „Како не да ни гледати на се,
 „А немоли да се пода Турцим'. 75
 „У чуду се Мустаф' паша пађе,
 „И његова силовита војска,
 „Од стотине и више хиљада,
 „Препаде се и успрегну ружно.
 „Ражљути се паша мухурлија,
 „Трже сабљу у десницу руку,
 „Пак окупи паше од аскера,

„А паше су сабље повадиле,
 „Окупише своје миралаје,
 „Миралији своје кајмакане, **85**
 „Кајмакани хордију осталу,
 „Те јуриши и напуни шанца
 „Лешинама, ал' га не прихвати;
 „Већ страшљиво успрегнуше Турци.
 „Мален бедем и потанке грађе, **90**
 „А пресилна у Турчина војска,
 „Те ј' везир помислити стидно,
 „Што га одмах није заузео,
 „Већ двапут олупаше главу
 „О малени шанац Каменички, **95**
 „Иште везир домишљана мудра,
 „Загонетци да му одгонене,
 „И узрок му да прокаже прави,
 „Каменица са шта пркоси му,
 „Големој се сили потсмијева. **100**
 „Никог' другог' да му каже не ма,
 „Ван једина Гушанца Алије,
 „А Турчину право Турчин каже:
 „„Господару, велики везиру!
 „„Није у тој Каменици тврђе, **105**
 „„Но је мука надхрват' јунаке,
 „„Што не даду Каменице мале,
 „„И што бране друма у Србију.
 „„Ту је јунак Синђелијћу Стево
 „„Из богате из Ресаве равне, **110**
 „„Поглавица чети Каменицкој;
 „„Познајем га, и он мене знаде,
 „„Њега не ћеш надјуначит' жива,

„Ни за жива у напредак пођи;

„Прије би се потурчио Стева, 115

„Него што би друма напустио.

„А ваља нам узет' Каменицу,

„Јер напријед крочит' не можемо.

„Кад то чуо везир мухурлија

„Ништа њему није немогућно, 120

„Докле траје војске и топова,

„А држи га господство у власти;

„Све му бива по вољи и ћуди,

„Јер власт Турска за шалу не знаде,

„Поговора не трпи никако. 125

„Дозва везир паше аскерпаше,

„И остале од војске главаре,

„Те набрекну, и везир их кара:

„Ха бре јадне војсци поглавице!

„„а два дана, море, изгубисте 130

„На јуришту ево два мејдана.

„Ако сјутра на трећем јуришу

„Не узмете шанца Каменичка,

„Оно мало не сатрете Срба,

„Хоћу ваше узимати главе, 135

„Ваше главе у топе метати,

„Са главама бити Каменицу.

„Не ћу, море, учинити ино,

„Ни укора више подносити,

„Што сте тако страшивице грдне. 140

„Кад то чуше Турске поглавице,

„У свакога црна мука уђе,

„Е гинути ваља свакојако,

„А боље је погинут' јуначки,

- „Него везан од целатске руке, 145
 „И из топа пратит' своју главу,
 „Да се бије бедем Каменички.
 „И Турчин се по старијем влада,
 „Те свак млађем' заказује своме:
 „Каменицу ако не прихвате, 150
 „Да ће њине свеколике главе
 „Замијенат' од топа ђулета,
 „Кад се тако застрашише Турци,
 „Силом јунак сваки бити мора.
 „Према глави најбрже вријеме 155
 „Хити пусто као крвижедно.
 „Тако брже дан освану Турцим',
 „И раније родило се сунце,
 „Не обично кад се очекује.
 „Тад се силни азураше Турци, 160
 „А спрема се Синђелијћу Стево,
 „Да дочека тегосте незване,
 „Да се нико на њега не тужи.
 „Стево своју дружиницу храбри,
 „И овако јунак говораше: 165
 „„Браћо моја, и дружино моја!
 „„Бог је дао и срећа јуначка,
 „„Два јуриша одбилисмо Турска,
 „„Пуно Турских посјеклисмо глава,
 „„И добро смо заварчили Турке; 170
 „„Хоће им се Каменица мала
 „„Призирати на сну ка' на јави,
 „„Те се ласно заборавит' не ће
 „„Њина брука а наше јунаштво.
 „„Данас, браћо, ухода ми каже, 175

- „„Трећи пут ће јуришити Турци,
 „„А везир им заказао љуто:
 „„Каменицу ако не преузму,
 „„Хоће с реда поглавичке главе
 „„У топове трпат' и кумбаре, 180
 „„Узимати шњима Каменицу,
 „„У Турчина није, браћо, шале,
 „„Свашта Турчин учинити кадар,
 „„Ни на сану што другом не дође,
 „„Зато, браћо, да се послушамо, 185
 „„Један другог да не издајемо,
 „„Ја не велим, браћо, хотимице,
 „„Но имаде и страшљивих брата,
 „„Нехотице што учине ружно,
 „„Нас је мало, а много Турака, 190
 „„Ми смо вични мејдан односити,
 „„Турци кивни, по невољи храбри
 „„Очајући данас према глави,
 „„На јуришу биће покољ страшан
 „„Ту међ нама није ниједнога, 195
 „„Новајлија да је ацамија,
 „„Пак да не зна, како ј' на мејдану,
 „„Кад се смрти у очи погледи,
 „„Ви се, браћо држасте јуначки
 „„За обадва Турска јуришања, 200
 „„Пуно пута свак се покајао,
 „„Те могоше ласно умријети,
 „„Славио б' се помињао би се,
 „„Као наши старији јунаци
 „„Што гинуше, и прославише се. 205
 „„Што смо досад задобили славно,

- „„Све се данас може баталити
 „„И јуначко име окаљати
 „„За навијек образ изгубити,
 „„Кад би мејдан оставили Турцим' 210
 „„За својега живота и здравља.
 „„На нас данас сва земља погледа,
 „„Хоћемо ли шанца напустити,
 „„Хоћемо ли пропустити Турке,
 „„Да продиру даље у Србију. 215
 „„Данас, браћо, да се одржимо
 „„У маленој нашој Каменици,
 „„Јер ће више од триста Турака
 „„Ударити на Срба једнога,
 „„То би с' чудо надалеко чуло. 220
 „„Како досад држете се јуначки,
 „„Нашем зору одољети не ће,
 „„Хоће срамно успрегнути Турци,
 „„И трећи пут шанац напунити
 „„Лешинама до врха бедема. 225
 „„Тако Стево своју војску храбри,
 „„Но храбра му и од себе била,
 „„Сјетовати није је тријебе,
 „„Е готово и у свако доба
 „„Дочекати сву силу душманску, 230
 „„И за славу гинути јуначку,
 „„А мејдана не упустит' жива.
 „„И Турци се опремише брзо,
 „„Запалише топе и кумбаре,
 „„И у накрст ватру удесише. 235
 „„(Е Францезе тобције имаду.)
 „„Те посуше Каменицу малу

- „Булетима, усијаним гвожђем,
 „Те се сажга, што згорјети могло,
 „И што није за обрану било. 240
 „Но Стевану и његовој војсци
 „Нит' што уди, нит' срце помета;
 „Но све жешћи бивају јунаци,
 „Што им више досађују Турци;
 „И чекају само да јуриша, 245
 „Да с' ухвате у кости јуначке,
 „Посиграју гуша и перчина.
 „Кад до сабље и до ножа дође,
 „И кад мале пушке пресуђују,
 „Познаје се ко је какав јунак, 250
 „И како га одојила мајка,
 „Каквог рода, и од ког' је соја,
 „Кад су паше запазиле биле,
 „Да се бедем пуно развалио,
 „И да има на све стране врата, 255
 „Те је ласно јуришити било,
 „И узети Каменицу малу;
 „Одмах паше сабље потргоше,
 „Те на шанац наћераше војску.
 „Да ти бјеше придесит' се, побро, 260
 „Очајање кад је ударило
 „На велику храброст и јунаштво,
 „И на шанац јуришише Турци
 „Како луди и како слијепи,
 „Те не пазе, куд ће ни како ће. 265
 „А Срби их дочекаше љуто
 „На миздраке, на оштре лобуде,
 „На наџаке и на сабље бритке,

- „На шарене табан-јатагане.
 „Ту се боде, ту се бије страшно, 270
 „Ту че коље, сијече и дави.
 „Ваљан јунак Синђелијћу Стево
 „Свуд се нађе, гђе до густа дође,
 „Те наново сву охрабри војску.
 „Силан Турчин ту је погинуо, 275
 „Лешеви су шанец поравнили,
 „Преко мртви рахат иду живи,
 „Те све чили јуришају Турци.
 „А Стевова дружиница мала
 „Израни се и смори се тешко 280
 „Бијући се од зоре до подне.
 „Малаксали нису као чили,
 „А рањени нису као здрави.
 „Помамнај' су и бјешњи су Турци,
 „Што су тиши ратоморни Срби. 285
 „Види Стево пашће Каменица,
 „Види јунак гинути му ваља,
 „А помоћи ни од куд му не ма,
 „Како да је заборављен онђе.
 „Кол'ко силни изгинуше Турци, 290
 „Тол'ко трипут више придлазе,
 „Е бјеше их, ка' по земљи траве.
 „Мислио је, и смислио Стево,
 „Кликну своју дружиницу малу,
 „Те напусти шанца Каменичка, 295
 „И намами силну Турску војску,
 „Да уљезе, како хоћа Стево.
 „Тад се Срби Богу помолише,
 „Сактисаше о Турке оружје,

- „А Синђелијћ запали џебхану **300**
 „Из малене пушке од појаса,
 „Те све у зрак подигао барут
 „Мало Срба а пуно Турака,
 „И нестаде шанца Каменичка.
 „Ал је шанца ласно прегорјети, **305**
 „Но мучно је онаке јунаке,
 „Најмучније Синђелијћа Стева,
 „Што погинут' јунак волијаше,
 „Но напустит' своје Каменице,
 „Да је згазе и да продру Турци **310**
 „С малом штетом ја са својом хвалом.
 „Црна штета за она јунака,
 „Што г' нагледали нису,
 „Те му помоћ ни одкуд не дође,
 „(А помоћи ласно му бијаше.) **315**
 „И пропаде јунак са јунаштва.
 „А за славу, војничко поштење;
 „Ријетки су 'наки на мејдану.
 „Сад је реда, побратиме, на те,
 „Ето силна великог' везира, **320**
 „Но јесте се паша замислио,
 „Како му је настрадала војска
 „Вијући се око Каменице,
 „Јесте гњеван Турчин и зловољан,
 „Данас мисли, како ли ће с тобом **325**
 „На јуначком разгрнут' мејдану,
 „Кад му Стево десеткова војску.
 „Тек ето га с небројеном војском,
 „Е одсвуд му придолазе Турци;
 „Оптећи ће опколиће Бању, **330**

- „Удариће мухасером на те,
 „Сажећи ће Бању свуколику,
 „На гаришту узацтити тебе.
 „Учувај се, драги побратиме!
 „Од душмана, кад собом презоре; **335**
 „Мала срећа избезуми војску,
 „Поврати јој и срце и снагу,
 „Но замути мозак, и залуди,
 „А безумну, док се не осв'јести
 „Са зле среће, ништа није тешко, **340**
 „И свачему олакшицу нађе,
 „Разлога му с теже није стране.
 „Сад су Турци свакојако ћуди,
 „Тек ти вељу, учувај се, добро!“
 Тако вика и привика вила, **345**
 А чуо је и разабра' Вељко,
 Насмија се, отпоручи вили:
 „Не брини се, посестримо, мноме,
 „Ја погледам великог везира,
 „Ка' обично свако друго Туре, **350**
 „И надам се на број силној војсци,
 „Како паде Синђелија Стево.
 „Но видићеш, кад видели ни си,
 „Кад дочекам великог везира,
 „И његову превелику војску **355**
 „С мојом малом четом и дружином,
 „Те у пољу, гђе се удесимо,
 „Ударимо један на другога.
 „Са високог ти погледај Ртња,
 „Пак ћеш виђет', из горице селе, **360**
 „Да ј' врсноћа јача од множине,

- „И виђећеш уставиће с' Турци,
 „И ако су маха преузели,
 „Чим с' удесе, и побију с' нама
 „Око наше Бање на крајини. 365
 „На јуришу не премишља нико,
 „Нити може дати себи разлог,
 „Јера хрпе свијет занашају.
 „А у пољу, на чисту мејдану,
 „Друкчије се смишља и премишља 370
 „Сваки за се, јер је сваки по се,
 „Ни нашто га ништа не нагои,
 „Те се влада, посестримо драга,
 „По памети и по срцу своме;
 „Ко је јунак, отвори јунаштво, 375
 „Кукавица бјежи и крије се,
 „Чисто поље мејдан је јунаку,
 „Страшивици дрвље и камење;
 „Јунак хоће да је на видику,
 „Страшивица бије из потаје.“ 380
 Но да видиш планинкиње виле,
 Како рече побратиму своме:
 „Побратиме, не мој иштетити,
 „Сваки мисли тек по својој глави,
 „Сваки суди тек по својој ћуди, 385
 „А свјетина друго загонета,
 „Поједини томе не доскачу.
 „Ја те, побро, сјетовати не ћу;
 „Измеђ ноћи и између дана
 „Има зоре има и вечера, 390
 „То сам знадеш, пак добра ти срећа!
 „Ја ћу теке бити на опазу,

„Да не уд’ри когођ изненада.“
 Истом вила у ријечи била,
 Хајдук Вељку стражар долећео, **395**
 Те казује, шта је запазио:
 „Господару, ето Турске војске,
 „Колико је поља прегледати
 „До онога несретнога Ниша,
 „Свега су га притиснули Турци, **400**
 „Још и Ниша смотали су у се,
 „У поље се осипљу од њега,
 „Како челе од кошнице добре,
 „Кад се роје, или на рад пођу.“
 Кад глас дође Петровићу Вељку, **405**
 Да се ближе прикучују Турци,
 Огњевите момке привикнуо,
 И остале војсци поглаваре;
 Те се саста јато витезова,
 Како с’ може помислити само, **410**
 А пред њим је дели Хајдук Вељко,
 У Вељка су три бинбаше храбре,
 Једно бјеше дели Хаџи Нико,
 Друго јунак Абраш Видинлија,
 Треће бјеше Тимочанин Ђорђе; **415**
 То су силне јуначине биле.
 И Нишлија Живковићу Стево
 Десио се у гостима онђе
 Код својега добра пријатеља
 Пријатеља Петровића Вељка, **420**
 Те и он је више у дружини,
 И он пође на бој на Турчина.
 Далеко су сукобили Турке,

И гђе су се, брата, удесили,
 Онђе су се одмах и побили. 425
 Шта да видиш ону силну војску,
 Што иђаше с великим везиром,
 С којом везир хоће да покори
 И умири сву земљу Србију,
 (Е више је од сто хиљад' бјеше, 430
 А у Вељка не ма три хиљаде.)
 Шта је снађе, шта ли од ње бјеше,
 Кад се кроз њу на Кушљу витезу
 Махну Вељко, те је просијеца,
 Како муња по небу облаке 435
 Како соко јато тичарије,
 Иште Вељко великог везира,
 Да се види, и огледа шњиме,
 На буљуке разбацио Турке,
 Растура их како дјецу малу 440
 И растисну на четири стране,
 Крстопуће начини кроз војску.
 Бре како се силан уоштрио,
 Нашао би великог везира,
 Би му рису осјекао главу, 445
 Турска би се сва распала војска,
 Крај би био оном ратовању,
 Да не бјеше Гушанца Алије,
 Који добро познаваше Вељка,
 Знаде Турчин, шалити се није 450
 На мејдану, гђе је поглавица,
 Ка' што бјеше паша Мустаф' паша,
 Знаде Турчин, шта искаше Вељко,
 И уварда како пролијеће

Од алаја једног до другога, 455
 Гђе је двије паше погубио
 На великог мислећи везира;
 Те везиру доказа Гушанац,
 До уклони алај-барјак главни,
 Да са њега не игра му глава, 460
 Е не зна се срећа и несрећа,
 Кад се ломе и тару јунаци
 По мејдану, тијесну ограшју,
 И големо чини се јунаштво.
 Гушанца је везир послушао, 465
 Отклони се паша од биједе;
 Разпознат' га не могоше Вељко
 У хордији, једнакој Турџији.
 И вила се зачудила била,
 И ако је од старина сека 470
 Јунацима бољим и бољијем,
 Те ј' виђала на мејдану војске,
 Поједине гледала мејдане,
 Свакојака с' чуда наситила,
 Но опет се зачудила данас 475
 Великоме зору и јунаштву,
 И што Вељко од Турака ради,
 Како тлачи, како ли сијече,
 Као што се пјева и казује
 За давнашње мејданције старе, 480
 Кад не бјеше топа ни пушака.
 И њих данас превазиђе Вељко
 Не хесаећ' огњена оружја,
 И не марећ' за множину Турску.
 То се прича и сад по свијету 485

Као чудо, и остаће чудо,
 Као свашто што је необично,
 Чему свијет дивити се мора,
 И старији млађем казивати,
 Да у мртву заборав не пође,
 По нек тече од уста до уста,
 Док је Срба и док је Турака,
 Мустафа се паша препануо
 Од зле среће, од једног јунака,
 Што му више заплашио војску,
 Него што је собом крдисао.
 Но многа је у везира војска,
 Ко би њојзи дохакао снагом?
 Да је Вељку све остала војска,
 Његовога срца и јунаштва,
 Опет не би уништио Турке,
 Сви би Срби посустали листом,
 И сад поче од умора Вељко
 Малаксават', а и коњиц кушљо,
 Од велика издаје се труда,
 Те поврати своју малу војску.
 Тринаест му погинуло било,
 Ранило се тридест и четири,
 Но ниједног не оставља Вељко,
 Већ све носи, да се не поноси
 Турчин клети, пак да се не свети,
 Што је Српску ујагмио главу.
 Жао Вељку својијех јунака,
 За њима се тешка и тугује,
 А вели му Живковићу Стево:
 „Побратиме, Бог ми е тобом био!

„Гђе се бије, гинути се мора;

„А шта чудо остаде Турака, 525

„На мејдану, имаде хиљада,

„А нашијех тринаест је пало, 520

„И рани се тридест и четири!

„Те о лакше проћи не могаше,

„Осим тебе, нико на свијету.

„Не гријешу Богу лудујући.“

Ал' му Вељко чудно одговара: 525

„Побратиме Живковићу Стево!

„Је си Србин, милостиван ни си,

„Своје браће кад не жалиш данас!

„Или, брате, не знаш прохесапит',

„Прем' Турчину шта Србин вриједи, 530

„Кад уза ме иде на Турчина?

„Е био си, очима гледао,

„Ударисмо три хиљаде Срба,

„На сто хиљад' и више Турака,

„До четрђест имаше душмана до зноја, 535

„На једнога Српскога јунака.

„Ту је ласно рачун ухватити,

„Да ја Срба прегорјет' не могу,

„Ни за мноштво најжешћих Турака.

„Е осјећам шта сам изгубио, 540

„Пак ми пуца срце од жалости,

„Што не могу добро повратити.

„Знаш ли, побро, длаке не дам Српске

„За најбољу од Турчина главу.

„Туговање праведно је моје.“ 545

Не зна шта ће, да му рече Стево,

Ни како ће отказати Вељку;

„Побратиме, побро, не дај ми се тобој!“

И сам јунак у себи промишља,
 Уз главна је, ка' Вељко, јунака
 Бољи војник, него уз лошија, **550**
 У ком није поуздање чврто,
 Те лош лоше и цијени војску
 Према себи, шта је собом кадар.
 Уз страшивца има страшивица,
 Уз јунака то се не подноси; **555**
 На старијег млађи се угледа,
 А старији над млађијем властан
 Учиниће, шта је њему драго,
 За све јунак собом одговорник.
 Истом Вељко покојнике смири, **560**
 По закону нашем опојавши
 И матери предавши их земљи,
 Али стража са свих дође страна,
 Те казује господару своме:
 „Господару, об'лазе нас Турци, **565**
 „Оптичу нас' коло саставиће
 „Опасати и Бању и војску.“
 Кад то чуо дели Хајдук Вељко
 Ончас оде на највишу кулу,
 И понесе дурбин од филдиша, **570**
 Опружи га и удеси за се,
 Хвата поље до бијела Ниша,
 А погледа око Бање мале,
 Види јунак, да ј' истина тако.
 Како њему казиваше стража. **575**
 Муке Вељку али није кадар
 Предупредит' ни стати на пута
 С мало војске, да сузбије Турке;

Није немоћ, но малина крива.
 Види Вељко, пак оста на миру **580**
 Тек уклони што је за збјегове,
 А посједе и сам да с' одмори,
 И малу му отпочине војска,
 Јер је био мало презорио;
 Но сутон му и онако каже, **585**
 Да ј' старије јутро од вечери,
 Те одгоди до добра уранка,
 Да порано удари на Турке,
 По његовом старом обичају;
 Те привикну, чаушу заказа, **590**
 Да му зором подигне јунака
 Прије дана и јаркога сунца
 Хоће јунак да походи Турке,
 Сабазору њима да честита,
 Да их пита, шта сањаше ноћас **595**
 Кад су синоћ на бој помишљали.
 Рани тићи сретно одлијећу,
 Сретнији је и посао рани,
 Хоће рано да удара Вељко
 До врућине и запаре тешке, **600**
 Бога молећ' да се с боја врате.
 Кад је јутру на уранку било,
 Чауш викну а бубањ одјекну,
 Поскакаше на ноге јунаци,
 Господару иду пред конака, **605**
 Врсташе се и упарадише,
 Те чекају војводу јуначку;
 Куда рече самовласник Вељко,
 Сваки радо полазиће тамо,

Е свак знаде, с ким је, и за ким је **610**
 И да г' стариј оставити не ће
 За живота и са своје снаге.
 Истек стала у параду војска,
 Ето спаде еа високе куле,
 Спаде јунак дели Хајдук Вељко **615**
 Са момцима својим делијама.
 Како дође, Бога називаше
 По хадету нашем на уранку,
 И подиже своју малу војску,
 Оде јунак пред војском у Турке. **620**
 На кад дође, докле хотијаше,
 Подијели на четверо војску:
 Једну даде Хацији Николи,
 А Абрашу даде другу војску,
 Трећу даде Тимочанин' Борђу, **625**
 Четврту је себи уставлио
 Понајмању, али понајжешћу,
 Ту су уза њ и момци му били,
 Е ваљаде њему јуришити,
 И отсјећи комад Турске војске, **630**
 Нагнати је зором војничкијем
 На Николу, Абраша и Борђа.
 Кчко ј' Вељко нијетли смислио
 Онако је јунак учинио,
 Онако му, Бог и срећа дала, **635**
 Све по жељи и за руком пође.
 Како спази, да га спазит' могу
 Будни Турци, који су на стражи,
 Полетио како соко сиви,

За њим момци и остала војска, 640
 Те растави Турке од Турака,
 И нагнао један комад војске
 На Николу, Абраша и Борђа.
 Ту је русвај био од Турака;
 Што је Турске осјекао војске, 645
 Што осјече, то и посијече,
 Ни ђавољи утекао није,
 Бар да каже, шта је и како јеша
 Некоме се придесило било.
 Мирна Турска остала је војска, 650
 Те и не зна, шта се амо збива,
 Но тај бојак није затрајао,
 Свршено је све до ручанице,
 И Вељко се натраг повратио,
 Три хиљаде четири стотине, 655
 Оставио Турскијех лешина,
 Не би ли их укопали Турци,
 Ако мисле, да се улогоре,
 Да их онђе не поморе смрадом;
 Куга бива са трула тијела, 660
 Три је Вељко изгубио друга,
 Но многи се изранили били,
 Ранио се и Живковић Стево,
 И момака бјеше рањеника.
 Види Вељко, није шала мала, 665
 Везиреву сву сатрти војску.
 Знаде јунак, што није могућно,
 Нит' се чуди, нити зато мисли,
 Будади је чудо немогућност,
 Мудар зна је, пак је и не иште. 670

Мучи Вељко ништа не говори,
 Тек је својој заказао војсци,
 Нек је рахат, нека се одмара,
 За два дана да јој боја не ма.
 Кад је тако уредио био, **675**
 Одмори се и опреми тајно,
 Пак посједе Кушљи огњевита,
 Собом узе три четири друга
 Од момака својих поузданих,
 Те се спусти кроз хордију Турску **680**
 У глас вичућ': „ето Хајдук Вељка,
 „Да ми потље не речете Турци:
 „Крао сам се кроз вас пријеваром!“
 И проби се кроз сву силу Турску
 Посјекавши неколико глава, **685**
 Здраво оде до Петра Добрњца,
 Да у њега помоћи потражи,
 Е у Петра доста бјеше војске,
 А војска му беспослена била,
 До ње Турци доћи не могаху, **690**
 Док не пређу Каменицу малу,
 Док из Бање не потисну Вељка.
 Лијепо га Петар дочекао,
 Дочекао братски и господски;
 Ту војводе одмах уредише, **695**
 Да удари та Петрова војска
 Иза леђа на хордију Турску,
 И у Бању да зламење даде,
 Да и Вељко јуриши на Турке,
 И да узму тако међу себе **700**
 Добар комад од те Турске војске,

Не би л' каквом срећом и везира
 Закачили, пак га погубили;
 Да би тако препанули Турке,
 И Србију рата опростили **705**
 Кад су тако уредили били,
 У Бању се повратио Вељко
 Су његова три-четири друга,
 Иза гласа вичући онако,
 Да сва Турска чујаше га војска, **710**
 Како јунак дома сретно дође,
 Вијући се кроз толику војску.
 Кад вријеме да ударе дође,
 Ослушкује деди Хајдук Вељко,
 До дочује од боја зламење, **715**
 Поуздано да се бити ваља;
 Али ништа чути не могаше.
 А кад њему дотужало било,
 Те вријеме по земану прође,
 Најзад диже своју малу војску, **720**
 Те удари од рочишта свога,
 Еда ли би и Петрова војска
 Сјетила се, да ударит' ваља.
 Колико се заплашили Турци
 Од Вељкова зора и имена, **725**
 Чим удари, тим растисну Турке,
 Учини им пролазак кроз војску,
 Кроз Турке се могло путовати
 И од Бање и у Бању малу,
 Да никога не заболи глава; **730**
 Јесу сокак отворили Турци,
 Биједи се уклонили с пута.

Но ни Петра ни Петрове војске;
 Тек барјаци над његовом војском
 На дурбин се могли догледати, **735**
 Како с' вију тамо надалеко
 Одмичући а не примичући,
 Томе Петар није био кривац,
 Но проклета завист, издајица,
 Која Срба од постанка дави. **740**
 Ја кад виђе Петровићу Вељко,
 Гђе му вајде од помоћи није,
 А не бјеше јунак својом снагом
 Турску војску сву сатрти кадар,
 Ни трпљети мучну мухасеру. **745**
 Јер му воду покварише Турци.
 Тад се спреми јунак да путује,
 И све Српско, што у Бањи бјеше,
 Да понесе и одбави својски
 Пуно бјеше сиротињска мала, **750**
 У збјегове што не могло поћи,
 Не да муке сиротињске Вељко,
 Да је данас Турчин заплијени.
 Најмучније избавити бјеше
 Рањенике, јадне болеснике. **755**
 Но је јунак, Бог му помогао,
 У двапута пробити се мора,
 Ако мисли да учини тако,
 Да на њега нико не заплаче,
 А да му се сви чуде и диве, **760**
 Узе на број рањенике тешке,
 Кад преброји, има четрдесет.
 Половицу таки узе на се,

Половицу на троје дијели,
 Међу своје бинбаше ваљане, 765
 Пак је јунак њима говорио :
 „Браћо моја! наши рањеници
 „Понајпречиј нама су аманет;
 „Не мој који играти се главом,
 „Да напусти кога рањеника. 770
 „Назите их боље од очију,
 „Јер су они наши мученици.
 „Помислитн, пак судите сами,
 „Да свак' може муке допанути,
 „Изранити с' и осакатити, 775
 „С тога ваља томе разумјети,
 „Братску љубав и братско окриље
 „Кад дајемо, да и заслужимо;
 „Мејданција богаљ је у часу,
 „Пак туђина својакати мора, 780
 „Да му пружи руку од помоћи.“
 И Живковић рањеник је Стево,
 Те лежете ногом на постељи;
 За њ'га Вељку понајтеже бјеше,
 Но досјетљив домисли се брзо. 785
 Те кад момци њега упиташе :
 Са рањеним шта ће Живковићем,
 Кад, рекоше, ни на ногу не мож'
 Држати се, камоли на коњу,
 Нато оштро одговори Вељко 790
 На глас, да га и Живковић чује :
 „Ако може, нека с нама пође,
 „Ка остала браћа рањеници;
 „Ако л' Стево не могбуде поћи,

„А ви њему ос'јеците главу, 795
 „И понес'те, да ј' не носе Турци,
 „Нек им није добра дахилука.“
 Како што је помислио Вељко,
 Онако се и створило било,
 Е поздраво бјеше говорио, 800
 Те дочуо сваку ријеч Стево,
 Пак премисли: добра бити не ће,
 Могу збиља момци учинити,
 Како им је заказао Вељко;
 Те се Стево мало појуначи, 805
 На носила ни да гледа не ће,
 Већ повика добра коња свога,
 Појаха га, и нададе јунак
 Измеђ првих, и проби се с Вељком,
 Те изнесе добру своју главу. 810
 Но без муке ни то није било:
 Кад је било ноћи о поноћи,
 Узе Вељко рањенике тешке.
 Од миздрака носила погради,
 По болника меће на носила, 815
 А носила по четири момка
 Наизмјенце носе с рањеником,
 Око сваких онет по четири
 У обрану, да сузбију Турке,
 А све собом закриљује Вељко, 820
 Облијеће, и брани их јунак,
 Како лаво што лавиће брани,
 Ил' орао своје тиће драге;
 Облијеће свуда изокола,
 Крчи пута, а брани и леђа, 825

Ни са стране ником не да близу.
 Надалеко обгоне се Турци,
 Издалека чудили се Вељку,
 Што се 'нако споро јунак влада.
 Јесу неки помислили били, **830**
 Сморио се ил' ранио јунак;
 А неки су премишљали Турци,
 Да на Вељка од свуда навале.
 Подуго се скањивали Турци,
 Као брате, када игра глава, **835**
 Те измиче Вељко болеснике,
 И рањену браћу свуколику.
 Кад то сретно урадио био,
 У Бању се натраг повраћаше,
 Да избави, штогоћ Српског бјеше, **840**
 Да се ни чим не похвале Турци,
 Од Србина што су задобили.
 Но Живковић болан проговори:
 „Побратиме, Петровићу Вељко!
 „Прођ' се више хала и бјелаја, **845**
 „И не срди добре среће своје.
 „Бог је дао нас си избавио,
 „Што у Бањи она оста војска,
 „Пробиће се, док јој знака дадеш.“
 Ал' му вели дели Хајдук Вељко: **850**
 „Побратиме, Живковићу Стево!
 „Хвала Богу! кад смо рањенике
 „И болнике наше добавили.
 „Бог је с нама и од њега срећа;
 „И што мало у Бањи имаде, **855**
 „Добрих коња и добра оружја,

„И џебхане што је за потребе,
 „А свeрх свега муке сиротињске,
 „Тековине и њина партела,
 „Бога молећ' сад ћу добавити 860
 „С мојом браћом, а погнат' се мало
 „По мејдану с везиревом војском.
 „Ја не могу Бање тевећели
 „Напустити, и оставит' Турцим';
 „Ваља да ми за њу добро плате, 865
 „И да добро Бању ми упамте.“
 А кад виђе Живковићу Стево,
 Да се не мож' договорит' Вељку,
 Насмија се и у муци јунак,
 Проговора двије-три ријечи: 870
 „Пођи с Богом, и сретно ти било!
 „Благо нама са таким јунаком',
 „Док је тебе лоше бити не ће.“
 Оде Вељко пред дружином својом,
 Рањенике добро удомивши, 875
 Да имаду негу и послугу.
 На повратку кад у Турке уђе,
 Јасно виче, сви га чују Турци:
 „Ево, море, опет Хајдук Вељка,
 „Не мам куда мимо ни околo, 880
 „Странпутицом иду кукавице;
 „Ја милујем друмом широкијем,
 „Но ви сте га данас запремили,
 „Те се тако састајемо често;
 „По данас ће и почешће бити 885
 „Око Бање и на сваком мјесту,
 „Е не могу Срби у Србији

„Гледат' Турке, да се по њој баше.“
 То тек рече, пак силан потече,
 Колико је узбунио Турке, 890
 Сву хордију узе јунак на се.
 Што ј' старије у везира војске,
 Те већ знаде за Вељкову руку,
 Измиче се и умиче мудро;
 Но што нова придлази војска, 895
 Те с' одапре и на браник стане,
 Главом плаћа, како се не нада,
 И бојак се отвори крвави,
 А кажу се, који су јунаци;
 По трагу се мејданције знаду, 900
 Отворен је сокак за свакијем,
 А сокак је у крв огрезнуо,
 По крви су и руке и главе,
 И лешеве од људи и коња,
 Од уружја силне одломчине, 905
 А плашљива изокола лица.
 Здраво Вељко у Бању се врати
 Са његовом дружиницом малом.
 Ту се спреми, што је за ношење,
 Натовари три стотин' самара, 910
 Што му смета, и кабата бјеше,
 На скровита мјеста остављаше,
 Што се могло, то се укопало;
 Тек Турцима не има плијена,
 Да се су чим могу похвалити, 915
 Од Србина да су што отели,
 Да им буде похвала родбини.
 Кад све тако припремио Вељко,

Онда малој говораше војсци:

„Ну'те, браћо, да се почастимо 920

„А у нашој у Бањи лијепој,

„Да се данас добро одморимо,

„Нек и Турци мало дахну душом,

„Нек су рахат, нека забораве

„Мало на нас и на мртве главе. 925

„А ноћаске, моја браћо драга,

„Чим пијевци запјевају први,

„А стиша се и хордија засни,

„Бога молећ' хоћемо је будит',

„И питати како и доселе: 930

Ја шта тражи по земљи Србији,

„Што ли мисли извојеват' овђе?

„Како ли се дома да поврати,

„И с образом каквим и поштењем?“

Тад се војска рахат учинила: 935

Добрим коњма пустише колане,

И пустише коње на пајване.

А јунаци ваде преобуке,

Распасују с', преобувају се;

Ко је санан, леже да проспава; 940

Ко ј' одморан, пак би поиграо,

Иште гадље, иште ђиманета;

Ко хоћаше да се натпијева,

Иде, тражи ситну тамбурицу,

Ил' маркију, што се уз њих пјева; 945

Неко тражи гусле јавораве,

Да запјева ил' да пјесму чује

Од нашијех бољих и старијих.

Весео је живот у логору:

Има пива свакојаке руке, 950
 И јестива добра за војнике,
 А здравље је у ратника млада,
 Те му радост ништа не помета;
 Господар је од вреиена свога,
 Те ужива по вољи и ћуди, 955
 Док га чајо на бој не позове.
 Но ухода Вељку дохођаше,
 Те казује, шта везир телали
 По његовој небројеној војсци:
 „Ко погуби Петровића Вељка, 960
 „Најжешћега Турскога хамнина,
 „Даће му се гђе хође везирство,
 „Вољ' у Восни, воља у Србији,
 „У Бугарској ил' у Руменлији;
 „А сврх свега шеснаест једека, 965
 „И сав такум што треба везиру,
 „Ка' већилу, паши учтуглији.“
 Нато се је насмијао Вељко:
 „Бре ја не дам једне бедевије,
 „Ниједнога вепра потовнога 970
 „За Мустафу великог' везира;
 „Да с' не крије од менека курва,
 „Би му давно полећела глава
 „И без плате, без једног динара.“
 Часте с' Срби и одмарају се, 975
 Нак чекају, да се уталоже
 У хордији Турци, а пијевци
 Да им једном запјевају први,
 Да се опет кало посиграју
 Уз јунака дели Хајдук Вељка. 980

Кад се чека, отеже с' вријеме;
 Тешка једном ноћца утајала
 Турску војску, пуно саноморну,
 Што је вазда на опазу с Вељка,
 И пијевац, по земану своме, **985**
 Даде гласа, да се Срби крећу.
 Хајдук Вељко понапријед пође,
 За њим иде неколико војске,
 Онда иду коморције младе,
 А око њих момци одабрани, **990**
 А за њима дружина остала.
 Тајом иду, и ушли су тајом
 У хордију у поспале Турке,
 И могли су тако проћи тајом
 И без пушке и без мртве главе; **995**
 Јера више не би дигли Турци,
 И који би Србе осјетили;
 Сваки воли, да се и не буди,
 Мимо њега да мине биједа,
 А о будна може и запети, **1000**
 Пак је мучно онда проћи с миром,
 И остати здраво и на миру.
 Али Вељко, Бог му помогао!
 Он кроз Турке не шће проћи с миром,
 Е њему се учинило стидно, **1005**
 Кријући се да се тек провуче,
 Те се може помислити ружно
 Да се и он од што препануо,
 Те је данас јунак попустио.
 Те се њему учинило криво, **1010**
 Пак повикну из грла бијела:

„Ха бре Турци, ево опет Вељка,
 „Зар мислите, ја ћу дању само
 „Ударати, а ноћи се бојим,
 „С вама, море, мени је свеједно, **1015**
 „Дневи, ноћи, било гђемудраго.“
 То тек рече, а сабљу потеже,
 Те отвори ноћу касапницу.
 Три хиљаде сатрше Турака,
 Коморџије докле пропратише. **1020**
 Кол'ко Вељко застражио Турке,
 Не смједоше Пожаревцу поћи,
 Ни бијелу Смедереву граду,
 Већ се вуку друмом лијевијем
 По ријечи Алије Гушанца, **1025**
 Тек да мину дели Хајдук Вељка,
 Што им жива не даваше мира;
 Он је свагђе и у свако доба,
 Те Турчину не да на Србина.
 У вијеку од стотине лета, **1030**
 Да с' по један Хајдук Вељко рађа,
 Не б' султану ни Стамбола било,
 За Турчина ни чуло се не би
 До Јемена до Арабистана,
 Бог зна бил' се станили и онђе. **1035**
 Цариград би заповиједао,
 И његови цареви Хришћански.
 То тек велим, а бољем се надам,
 Те би пјесма боља била гласа.

У књижари Драгутина Хинца у Н. Саду

може се добити:

- АВРАМОВИЋЪ. Света Гора са стране вере, художества и повестнице. На 8-ни 229 стр. у Београду 1848 10 кр.
- — Златна зрна за младе и старе обогъ пола. На 8-ни 80 стр. у Београду 1847. — 44 нкр.
- АТАНАЦКОВИЋЪ Б. — Пупольци. Романи, новелле приповедке, драме и друге забавне ствари. I. Часть. На 8-ни 104 стр. у Новомъ Саду 1852 — 66 нкр.
- II. Часть — 35 нкр.
- — Книга за добре цели. — На користь бачкогъ фонда за свештеническе удовице, и на користь православне байске цркве. На 8-ни 86 стр. у Новомъ Саду 1852. — 35 нкр.
- — Даракъ Србкињи. Новелле II. На 16-ни 100 стр. у Суботици 1846. — 45 нкр.
- АТАНАЦКОВИЋЪ. Епис. Архїерейское Поучение на светце даваемое пресвитеру въ хиротописанїи. На 8-ни 67 стр. У Бечу 1857. тврдо везано 44 нкр.
- — Повѣсть резиденціе епископа будимскога а отъ части и овогъ самогъ. На 8-ни 104 стр. у Будиму 1846. тврдо везано. — 10 нкр.
- — Товита, Юдите, Естире, Јова. На 8-ни 170 стр. у Новомъ Саду 1858. — 54 нкр.
- — Псалтирь Пророка и цара Давида. На 8-ни 153 стр. У Новомъ Саду 1857. — 54 нкр.
- БАЛУКЦИЋЪ. Геновева. Стародревна приповедка. На 16-ни 83 стр. у Београду 1852. 27 нкр.
- — Грађа за србску граматѣку. II. часть у Београду. — 67 нкр.
- БАНЪ. — Воспитатель женски. На 8-ни 120 стр. у Београду. 1847. — 56 нкр.

- БИБИЋЪ.** — Башчованъ, или кратко и понятно наставление о обдѣланю зеленій дрва, понайвише изъ собственогъ искуства. На 8-ни 208 сар. у Будиму. 1846. 70 нкр.
- БЛАНКИ Г.** — Известие о станю народа у европейской Турской. Преведено съ французскогъ езика. На 8-ни 77 стр. у Новомъ Саду 1850. — 35 нкр.
- БРАНКОВИЋЪ.** — Мислословѣ или Логика за младежь. На 8ни 33 стр. у Београду 1849 . . . — 25 нкр.
— — Природословѣ или физика. У Београду. — 18 нкр.
- БАНЪ БУРЕН-ШЕЛЕ—ОМЪ А. К.** — Обсада Севастополя. Историски Романъ изъ найновиегъ времена. На 8-ни 180 стр. у Новомъ Саду 1858. . . . 1 ф. —
- ВАСОЋВИЋЪ А.** — Земљъ описание старога света 44 нкр.
- ВРЧЕВИЋЪ В.** — Загонетке. — 42 нкр.
- ВУИЋЪ В.** Србска Граматика за гимнасиалну младежь княжества Србиѣ. На 8-ни 244 стр. У Београду 1856. везано тврдо. — 64 нкр.
- ВУКЪ СТЕФАНЪ КАРАЦИЋЪ.** — Србски Рѣчникъ истумаченъ нѣмачкимъ и латинскимъ рѣчима. — На великой 8-ни 862 стр. У Бечу 1852 тврд. везанъ 8 ф. 70 нкр
— — Србске народне приповѣдке. На 8-ни у Бечу. 1 ф. 40 нкр.
— — Србске народне пословице. И друге различне као оне у обичай узете рѣчи. На 8-ни 388 стр. у Бечу 1846. 1 ф. 5 нкр.
— — Србске народне песме. На 8-ни у 3 свезке. У Бечу. 8 ф. 40 нкр.
- ГАВРИЛОВИЋЪ Г.** — Рѣчникъ географиско-статитични Србиѣ. На 16-ни 337 стр. У Београду 1846. 1 ф. 5 нкр.
- ГАВРИЛОВСКИ М.** Шарлотъ Кордей. Жалостна игра у тра дѣйстра с' едномъ предигромъ. На 16-ни 116 стр. У Ноѣомъ Саду 1851. — 21 нкр.
- ГАВРИЛЪ АРХ.** — Свештене повѣсти изъ старога завѣта. — 34 нкр.
- ГЕОРГИЋВИЋЪ Г.** — Знаменити догађаи новие србске Истории. У Београду. — 67 нкр.

DEPARTMENT OF THE ARMY
OFFICE OF THE ADJUTANT GENERAL

Y. H. HOBBS, CAPT.

NOTY OF ASSIGNS

JAS. H. HOBBS, CAPT. U.S.A.

ASSIGNED TO THE ADJUTANT GENERAL'S OFFICE

THE ADJUTANT GENERAL'S OFFICE

WASHINGTON, D.C.

SEPTEMBER 15, 1900

BY THE ADJUTANT GENERAL

W. H. HOBBS, CAPT. U.S.A.

ADJUTANT GENERAL'S OFFICE

R 99 Sr II 852.1

У к њ и ж а р и
ДРАГУТИНА ХИНЦА
У Н О В О М С А Д У ,
М О Г У с е д о б и т и :

ЛАЗАРИЦЕ од Јоксима Новића 1 ф.

ОБРАЗИ ИЗ ОБШТЕ ИСТОРИЈЕ, 2 ф.

СТО ДАНА, песме Аце Поповића 60 кр.

ЛАРА, од Бирона, прев. А. Поповић 30 кр.

БАУР од Бирона, прев. А. Поповић 30 кр.

БИСЕР И ДРАГО КАМЕЊЕ 15 кр.

МИЛАН НАРАНЏИЋ, роман од I. Игњатовића 1 ф.